

ULOGA FONDOVA EUROPSKE UNIJE U RAZVOJU RURALNIH PODRUČJA PUTEM POTPORA USMJERENIH NA MALA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA

Frketić, Igor

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:598658>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Specijalistički diplomski stručni studij Poslovno upravljanje

Igor Frketić

**Uloga fondova Europske unije u razvoju
ruralnih područja putem potpora usmjerenih
na mala poljoprivredna gospodarstva**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2022.godine

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Specijalistički diplomski stručni studij Poslovno upravljanje

Igor Frketić

**Uloga fondova Europske unije u razvoju
ruralnih područja putem potpora usmjerenih
na mala poljoprivredna gospodarstva**

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Ekonomika poduzetništva

Mentor: dr. sc. Mateja Petračić, viši predavač

Matični broj studenta: 0619414016

Karlovac, travanj 2022.godine

SAŽETAK

Europski su fondovi sredstva Europske unije (EU) koja se doniraju za razne programe kojima je svrha poboljšanje konkurentnosti gospodarstva. Fondovi i programi EU-a razlikuju se po izvorima sredstava i vrstama potpora koji se dodjeljuju korisnicima. Za većinu njih, novac dolazi iz proračuna EU-a, dok ostatak dolazi iz nacionalnih proračuna ili sredstava drugih organizacija poput Europske investicijske banke. Poduzetnici, javna poduzeća, te jedinice lokalne i regionalne samouprave, imaju na raspolaganju programe Unije putem kojih potencijalni korisnici iz jedne zemlje konkuriraju korisnicima iz ostalih zemalja članica. EU fondovi su prilika za financiranje projekata, koji mogu pozitivno utjecati na poslovne i društvene promjene.

Razvoj ruralnih područja predstavlja temelj za povezivanje socio-ekonomskih čimbenika i veliki potencijal za razvoj svake države jer povezuje nekoliko ključnih segmenata: modernizaciju, proizvodnju i gospodarski rast s ciljem postizanja veće konkurentnosti na tržištu, uspostavljanja učinkovitog gospodarenja prirodnim resursima po načelu održivog razvoja te razvoj ruralnih područja. U Republici Hrvatskoj čak 13% BDP-a čine prihodi ostvareni u turizmu koji je najviše razvijen u područjima smještenima uz more zbog trenda promocije sunca i mora kao glavnog turističkog proizvoda Hrvatske. S obzirom da Jadranska ruralna regija čini 13% Hrvatske, pitanje je kako se mogu najefikasnije iskoristiti preostali dijelovi i potencijali koje država ima u okviru projekata razvoja ruralnih područja.

Ovim diplomskim radom nastojat ću odgovoriti na ta pitanja analiziranjem potencijala koje EU nudi putem programa i projekata s ciljem razvoja ruralnih područja. Ovaj potencijal, kao i mnogi drugi, Republika Hrvatska (RH) ima na raspolaganju od srpnja 2013. godine kada je postala punopravna članica Europske unije. Navedene se prilike, ponajprije odnose na Europski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj (EAFRD). U radu ću detaljno objasniti sastavnice navedenog fonda, kao i učinke koji su ostvareni njihovim korištenjem unutar ostalih zemalja članica, a u usporedbi sa RH. Na kraju je rada napravljena analiza praktičnog primjera projekta ostvarenog u okviru Lokalnih akcijskih grupa koji predstavljaju najdjelotvorniju vrstu alata za upravljanje razvojem ruralnih područja.

Ključne riječi: Europska unija, fondovi, projekti, ruralni razvoj

SUMMARY

European funds are the European Union's finances which are allocated to a variety of aid and relief programs. The EU funds and programs vary in financial sources and types of aid assigned to the applicants. For most, the money comes from the EU budget, while the rest is financed from the countries' national budgets or organisations, such as the European Investment Bank. Entrepreneurs, public companies, and local and regional authorities have at their disposal the EU program applications in which applicants from one member country compete with those from other member countries. EU funds are an opportunity for project financing, which can have a positive impact on business and social changes.

The development of rural areas represents the basis for the connections between socio-economic factors and the progress in a country's development, since it relates several key segments: modernisation, production and economic growth with the aim of higher market competitiveness and the sustainable management of natural resources, as well as the development of rural areas themselves. In the Republic of Croatia as much as 13% of GDP comes from tourism, which is highly developed in coastal areas, due to the promotion of sun and sea as Croatia's main tourist product. Considering that rural Adriatic region makes up 13% of Croatia's area, the most effective ways to use the remaining land and potentials of rural areas remain an important issue for the country.

This thesis will attempt to address the issue by presenting potentials the European Union offers through its programs and projects related to rural development. This potential, as well as many others, have been offered to Croatia since July 2013, when it became a full EU member state. The opportunities mentioned relate specifically to the European agriculture and rural development fund (EAFRD). The thesis explains the components of the fund in detail, as well as the effects achieved in other member states compared to Croatia from its joining date. There is a practical example included in the thesis, describing a project implemented by local action groups as an efficient tool in rural development management.

Keywords: European union, funds, projects, rural development

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. OPĆENITO O EUROPSKOJ UNIJI	2
2.1. Što je Europska unija?	2
2.2. Institucije Europske unije i ostala tijela	7
2.3. Proračun Europske unije	15
3. TEORIJSKE ODREDNICE FONDOVA EUROPSKE UNIJE	22
3.1. Vrste europskih fondova	22
3.2. Europski fond za regionalni razvoj.....	28
3.3. Kohezijski fond	32
4. EUROPSKI FONDOVI I RURALNI RAZVOJ	37
4.1. Mala poljoprivredna gospodarstva.....	37
4.2. Uloga i značaj fondova Europske unije za razvoj ruralnih područja.....	39
4.3. Case study	45
5. ZAKLJUČAK.....	56
LITERATURA	58
POPIS ILUSTRACIJA.....	62

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U radu se govori o ulozi fondova Europske unije u razvoju ruralnih područja putem potpora usmjerenih na mala poljoprivredna gospodarstva. Cilj ovoga rada jest utvrditi ulogu i značaj koju europski fondovi imaju u razvoju ruralnih područja, a što proizlazi (financijskih) potpora koje su usmjerene ka malim (obiteljskim) poljoprivrednim gospodarstvima.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Izvori podataka u ovome radu jesu domaći i inozemni stručni i znanstveni članci, razna izvješća, publikacije i dr. Podaci su se prikupljali sustavnim razmatranjem dostupne relevantne domaće i inozemne literature (primjerice na portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa).

1.3. Sadržaj i struktura rada

Osim Uvoda i Zaključka, rad je strukturiran u tri poglavlja. Nakon Uvoda, u drugom dijelu rada pod naslovom Općenito o Europskoj uniji, govori se o Europskoj uniji kao zajednici, te o institucijama Europske unije i ostalim tijelima. Posebno se ističe i proračun Europske unije.

U trećem dijelu rada pod naslovom Teorijske odrednice fondova Europske unije, prikazuju se neke vrste fondova Europske unije, kao što su Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj, te Kohezijski fond.

U četvrtom dijelu rada pod naslovom Europski fondovi i ruralni razvoj govori se o malim poljoprivrednim gospodarstvima i njihovoj važnosti za Europsku uniju, a potom se poseban naglasak stavlja na ulogu i značaj fondova Europske unije za razvoj ruralnih područja. Potom je prikazan Case study kao interpretacija Poslovnog plana „Razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede na OPG-u BM“.

2. OPĆENITO O EUROPSKOJ UNIJI

2.1. Što je Europska unija?

Povezivanjem europskih zemalja u regionalnu integraciju Europska unija (EU) željelo se povećati obujam trgovine koja je trebala rezultirati stvaranjem konkurentnosti i dostizanjem stupnja gospodarskog razvoja najbogatijih svjetskih zemalja.

Temelji takvog gospodarstva počivaju na znanju i održivom gospodarskom razvoju. Njegove karakteristike očituju se u rastućoj stopi zaposlenosti te uspostavljanju gospodarske i socijalne kohezije.¹ Radi postizanja navedenih ciljeva, u ožujku 2000. godine usvojena je Lisabonska strategija. Program strategije povezivao je kratkoročne političke inicijative, odnosno srednjoročne i dugoročne gospodarske reforme koje su trebale rezultirati stvaranjem najdinamičnijeg gospodarstva na svijetu.²

Sukladno strateškim ciljevima EU, mogu se izdvojiti neka od prioritarnih područja za podizanje razine konkurentnosti. Kako ističu Ott i suradnici, riječ je o sljedećem:³

- jačanju unutarnjeg tržišta,
- istraživanju i razvoju, obrazovanju, inovacijama i poduzetništvu,
- zaposlenosti i socijalnoj koheziji,
- zaštiti okoliša i održivom razvoju.

EU nastoji predvidjeti strukturne promjene i stvoriti klimu kojom promiče inovacije u cilju zadovoljavanja izazova. Glede poslovne politike EU, treba ukazati na njezina nastojanja ka stvaranju uvjeta kojima će se omogućiti konkurentnost poduzeća i ostalih poslovnih subjekata na području EU u pogledu istih uvjeta konkurentnosti s ostatkom svijeta.

¹ Kandžija, V.; Cvečić, I.: Makrosustav Europske unije, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2008., str. 152

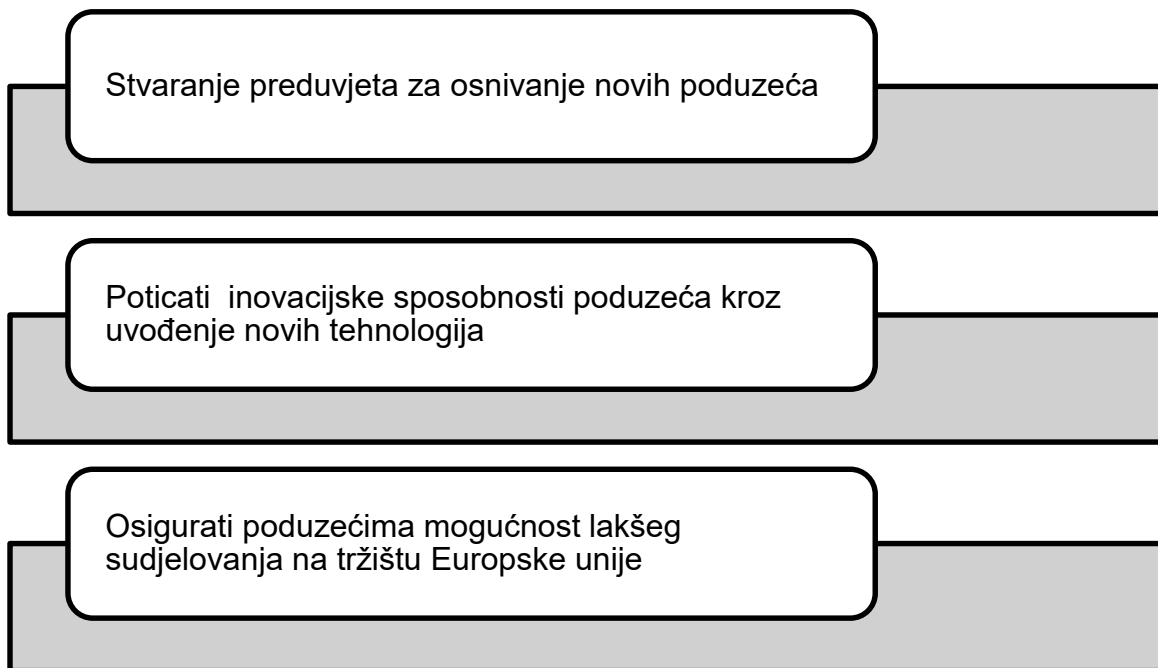
² Kesner-Škreb, M.: Lisabonska strategija, Financijska teorija i praksa, Vol. 31., No. 4., 2007., str. 441

³ Ott, K. et al.: Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji – izazovi ekonomske i pravne prilagodbe, Institut za javne financije, Zagreb, 2003., str. 111

U svrhu stvaranja dinamičnog i održivog gospodarstva, EU stavila je naglasak na kreiranje politika koje potiču razvoj poduzetničkog duha i stvaranja pravno-političkog okvira za razvoj industrije. Takav smjer djelovanja potaknut je željom za stvaranjem većeg broja novih radnih mjesta koja će potaknuti socijalnu uključenost njezinog stanovništva. Uloga nosioca gospodarskog razvoja temeljenog na navedenim principima namijenjena je malom i srednjem poduzetništvu koji uspostavom razvojnih politika trebaju postati pokretači inovacija i razvoja tehnološkog napretka.⁴

Valja istaknuti da se poduzetnička politika EU obraća poduzetnicima i to neovisno o veličini, pravnom obliku ili sektoru. Kao što ističe Samardžija, njezini su ciljevi raznoliki, a oni su navedeni u nastavku.

Slika 1. Ciljevi poduzetničke politike Europske unije

Izvor: obrada prema Samardžija, V.: Hrvatska i Europska unija: koristi i troškovi integriranja, Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2000.

U državama Europske unije razlikuju se stavovi stanovništva spram pokretanja poduzetničkih aktivnosti. Te su razlike vidljive i unutar njezinih regija. Iako je vidljiv znatan napredak u ulaganju za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i uvođenju novih tehnologija u njihov rad, usporedba sa tržištem Sjedinjenih Američkih Država

⁴ Kutnjak, G.: Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva, Poslovna izvrsnost, Vol. 4, No. 2, 2010., str. 81

(SAD) pokazuje određeni zaostatak.⁵ Zaostatak razvijenosti i konkurentnosti europskih poduzeća u odnosu na američka, može se tražiti i u negativnom javnom mišljenju stanovništva EU, odnosno njihovom strahu od poslovnog neuspjeha. U vezi toga, Eurobarometer navodi da 46% Europljana misli da ne treba pokretati poslovnu aktivnost ukoliko postoji rizik neuspjeha, za razliku od samo 25% stanovnika SAD-a.⁶ Unatoč tome što se stopa nezaposlenosti u Europskoj uniji smanjila tijekom godina, ona i dalje ostaje jedan od problema. Upravo je zato uputno uložiti veće napore kako bi se angažirao potencijal za otvaranjem novih radnih mjesta u poduzetništvu na razini Europske unije. Kao što je neophodno poticanje novih poduzetničkih inicijativa, također je potrebno pokrenuti i potencijale u postojećim poduzećima na području Europske unije.

Europska unija promiče humanitarne i napredne vrijednosti, te osigurava da čovječanstvo ima koristi od velikih globalnih promjena koje su u tijeku, a ne da bude njihova žrtva.⁷ Dakle, u središtu zalaganja Europske unije jest humanost, te model društva kojima se pomaže odnosno podržava velika većina njezinih građana. Europljani njeguju svoje nasljeđe vrijednosti, što se ponajprije očituje kroz sljedeće:⁸

- vjerovanje u ljudska prava,
- društvenu solidarnost,
- slobodu poduzetništva,
- poštenu podjelu bogatstva,
- pravo na zaštićeni okoliš,
- poštovanje kulturne, jezične i vjerske različitosti,
- usklađeni spoj tradicije i napretka.

⁵ Zelena knjiga – Poduzetništvo u Europi, 2003, Bruxelles, Europska komisija, Dostupno na: <http://hgk.biznet.hr/hgk/fi/leovi/493.doc>

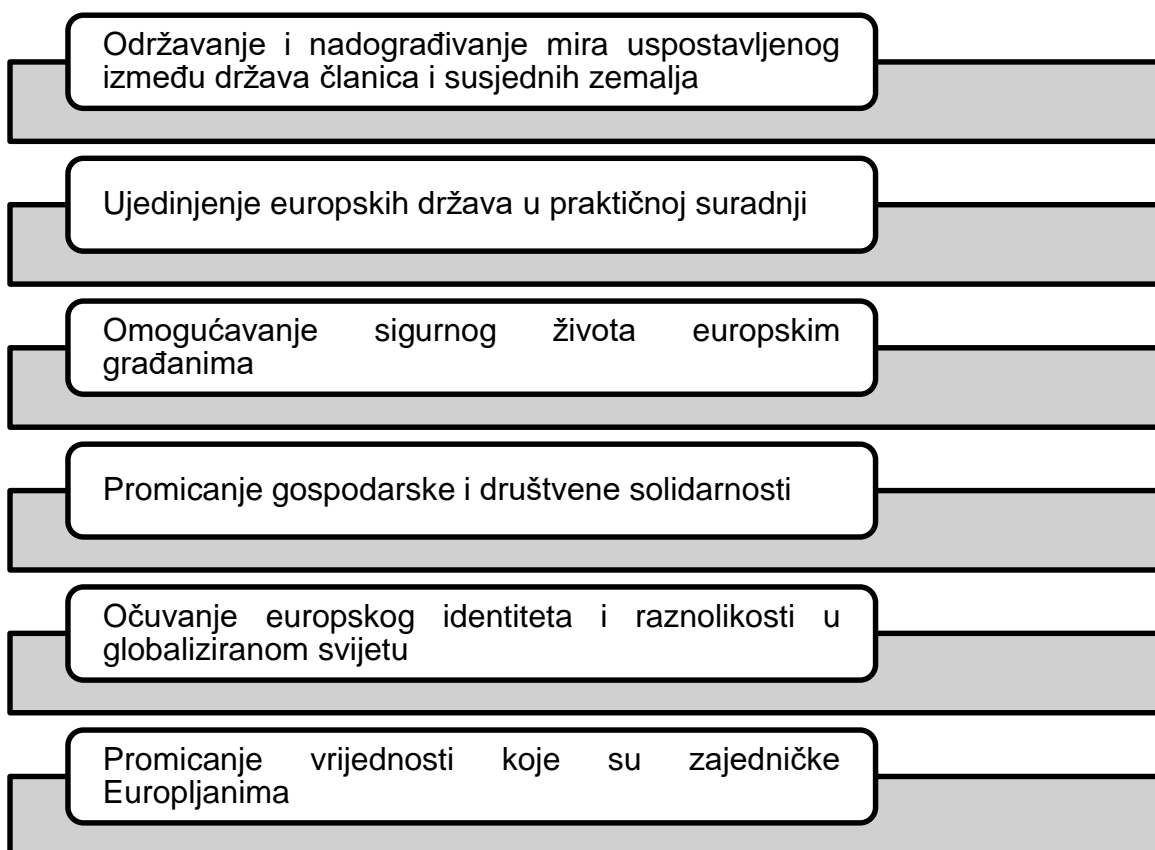
⁶ Flash Eurobarometer 134 "Entrepreneurship", EOS Gallup Europe, 2002, Dostupno na: http://www.bibb.de/dokumente/pdf/foko6_neues-aus-europa_07_eurobarometer.pdf

⁷ Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., str. 9, http://publications.europa.eu/resource/ellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

⁸ Ibidem

U Nici je 2000. Godine donesena pravno obvezujuća Povelja o temeljnim pravima Europske unije. Prema spomenutoj Povelji, Europska Unija doprinosi očuvanju i razvoju tih zajedničkih vrijednosti uz poštovanje raznolikosti kultura i tradicija naroda Europe, kao i nacionalnih identiteta država članica i organizacije njihovih tijela javne vlasti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini; ona nastoji promovirati uravnoteženi i održivi razvoj i osigurava slobodno kretanje osoba, usluga, robe i kapitala, te slobodu poslovnog nastanka.⁹⁹ Dakle, ovom su Poveljom utvrđena prava koja su danas priznata u svim državama članicama Europske unije.

Slika 2. Ciljevi Europske unije

Izvor: obrada studenta prema Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., http://publications.europa.eu/resource/ellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

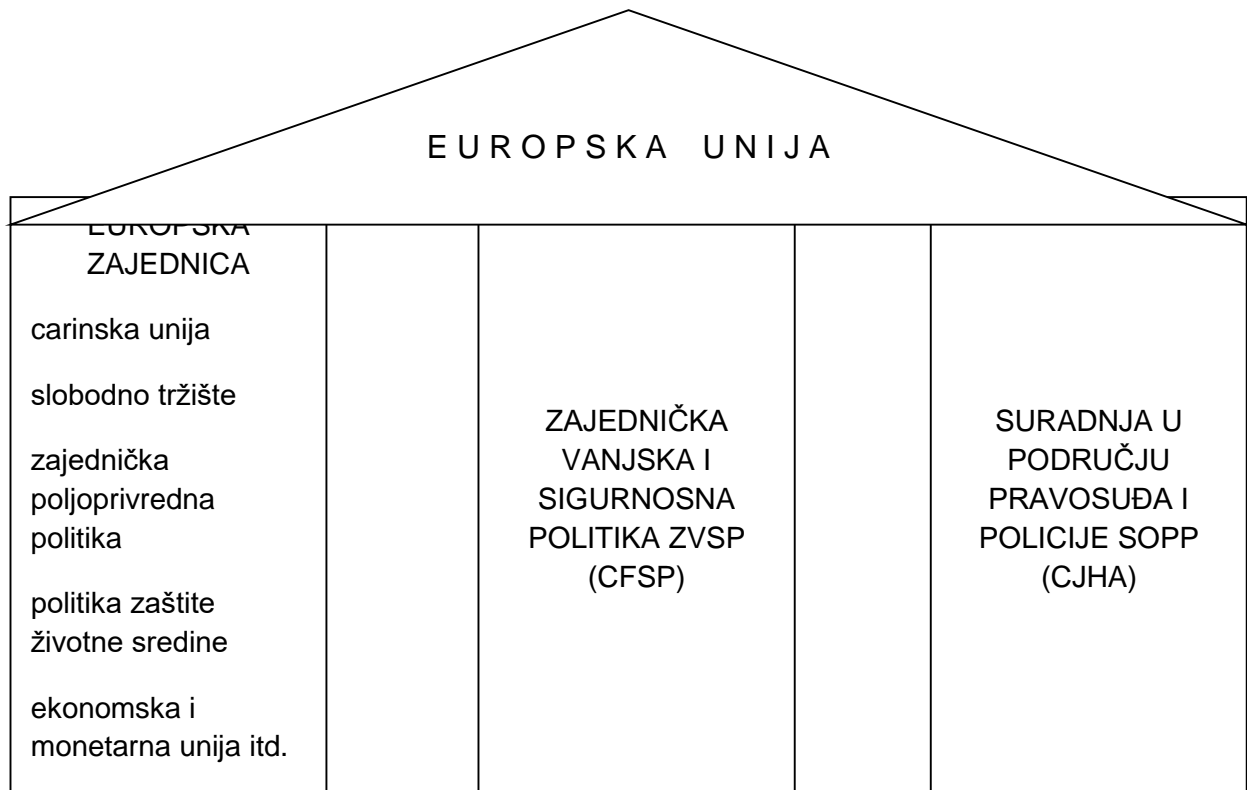
⁹⁹ Povelja Europske unije o temeljnim pravima, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=RO>

Tablica 1. Dvanaest velikih povijesnih koraka

1951.	Šest država osnivačica utemeljuje Europsku zajednicu za ugljen i čelik (EZUČ)
1957.	Istih šest država potpisuje Rimske ugovore kojima su osnovane Europska ekonomska zajednica (EEZ) i Europska zajednica za atomsku energiju (Euratom)
1973.	Zajednica se proširuje na devet država članica i uvodi se više zajedničkih politika
1979.	Prvi neposredni izbori za Europski parlament
1981.	Prvo proširenje na Sredozemlje
1992.	Europsko jedinstveno tržište postaje stvarnost
1993.	Ugovorom iz Maastrichta utemeljena je Europska unija (EU)
2002.	Euro je pušten u promet
2004.	EU ima 25 država članica, a taj se broj povećava na 28 do 2013
2009.	Stupa na snagu Ugovor iz Lisabona kojim je promijenjen način rada EU-a
2014.	Održavaju se europski izbori na kojima se nekoliko kandidata natječe za mjesto predsjednika Europske komisije
2015.	Postupno vraćanje na umjereni gospodarski rast nakon sedam godina sveopće krize i konsolidacija europodručja

Izvor: Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., str. 11,
http://publications.europa.eu/resource/ellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

Slika 3. Stupovi Europske unije nakon Maastrichta

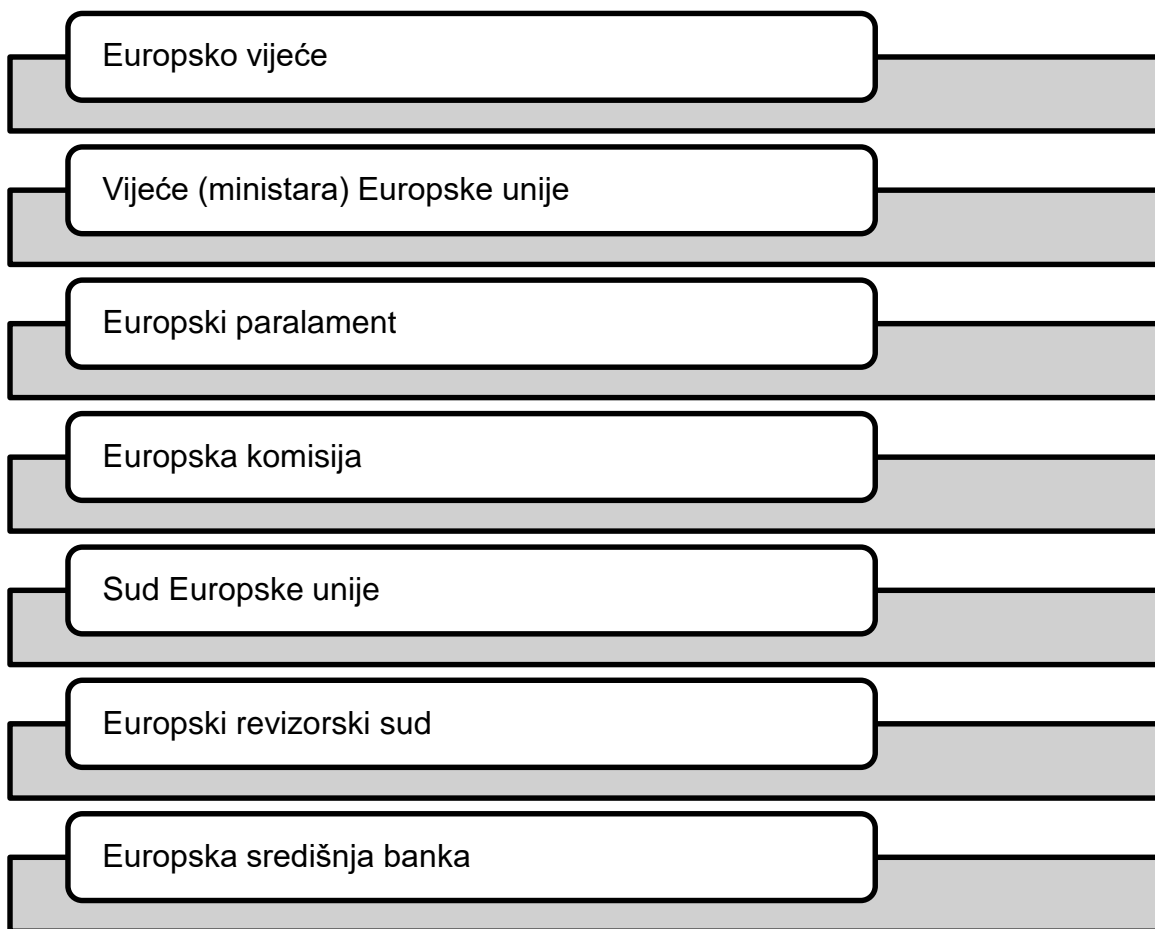
Izvor: Koprić, I., Musa, A., Lalić Novak, G.: Europski upravni prostor, Institut za javnu upravu, 2012.

2.2. Institucije Europske unije i ostala tijela

Dvojna priroda međunarodne i transnacionalne političke organizacije najbolje se očituje kroz strukturu, te ovlasti i međunarodne odnose između institucija političkog sustava Europske unije. Nadalje, time se usmjeravaju različiti interesi koji su očituju kroz procese političkog odlučivanja, a ovdje se ponajprije misli na europske i druge nacionalne interese, te interese određenih društvenih skupina i regija.

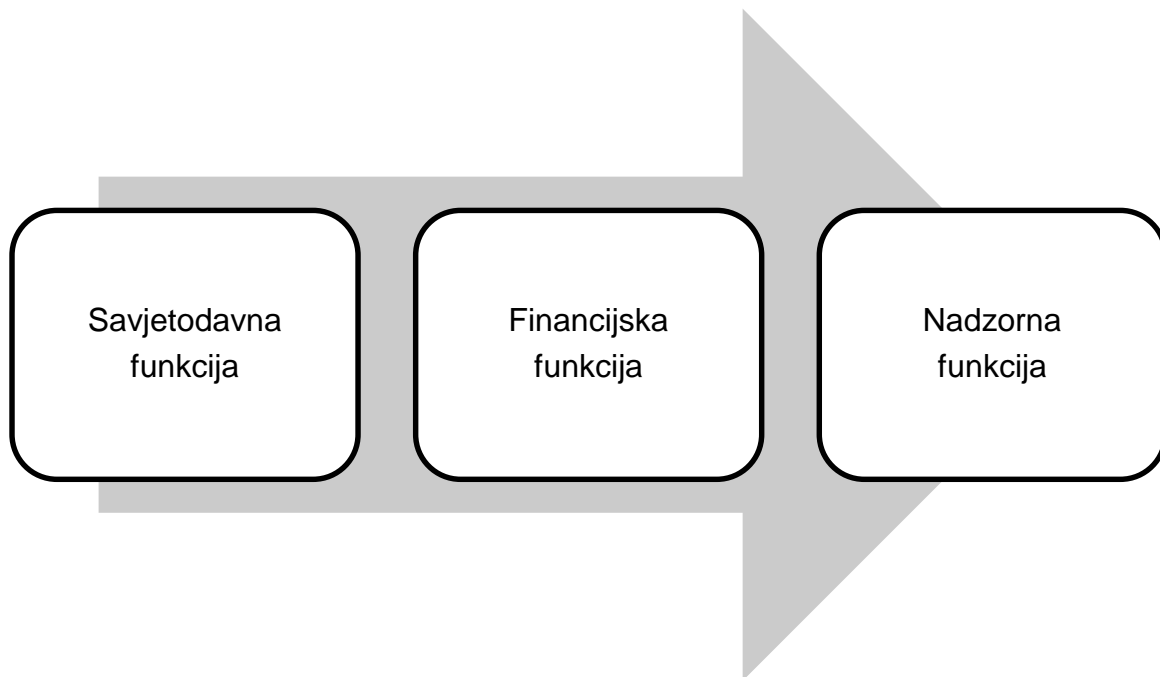
Upravo se temeljem specifične institucionalne strukture Europske unije osigurava izražavanje i uvažavanje takvih različitih interesa. Sukladno Lisabonskom ugovoru, navodi se sedam glavnih, nads nacionalnih institucija Europske unije. Iste su prikazane idućom slikom.

Slika 4. Glavne/nadnacionalne institucije Europske unije

Izvor: samostalna izrada

Slika 5. Različite funkcije drugih tijela Europske unije

Izvor: obrada prema Koprić, I., Musa, A., Lalić Novak, G.: Europski upravni prostor, Institut za javnu upravu, 2012., str. 11

Treba napomenuti da postoje razlike između različitih institucija i tijela koja djeluju unutar Europske unije, odnosno ona se razlikuju ovisno o njihovoj svrsi i funkciji koju obavljaju.

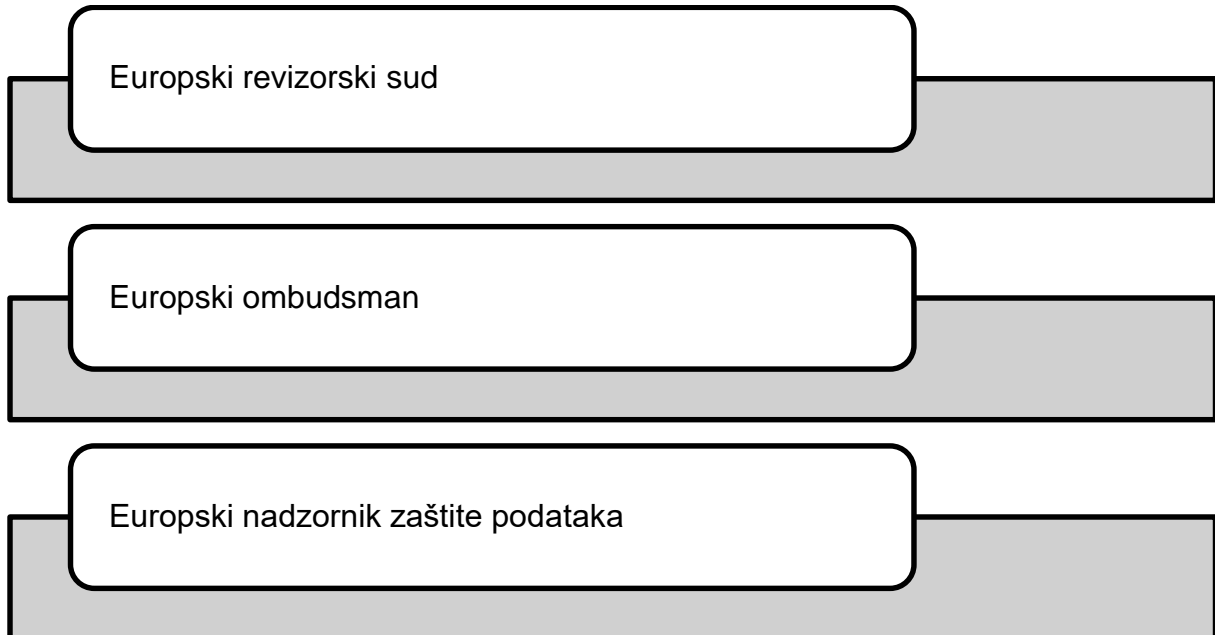
Osim već spomenutih temeljnih političkih institucija Europske unije, korisno je spomenuti i institucionalnu strukturu Europske unije, odnosno tu se ubrajaju i druga tijela sa nekoliko funkcija.

Savjetodavna tijela Europske unije su Europski gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija. Njihovi glavni zadaci vezani su za stvaranje novih radnih mjesta, posredovanje u komunikaciji između poslodavaca, zaposlenika i sindikata te provođenje projekata kojima je cilj uklanjanje razlika u razvijenosti između pojedinih regija EU. U financijska tijela Europske unije ubrajaju se Europska investicijska banka (EIB) i Europska centralna banka (ECB). Uloga i važnost navedenih institucija očituje se u upravljanju financijskim projektima i nadzoru nad monetarnom politikom EU.

Ured za službene publikacije Europskih zajednica, te Europska upravna škola i Europski ured za odabir osoblja predstavljaju međuinstitucionalna tijela. Također, u

okviru Europske unije djeluju još i razne agencije, i to u ulozi decentraliziranih tijela Unije.

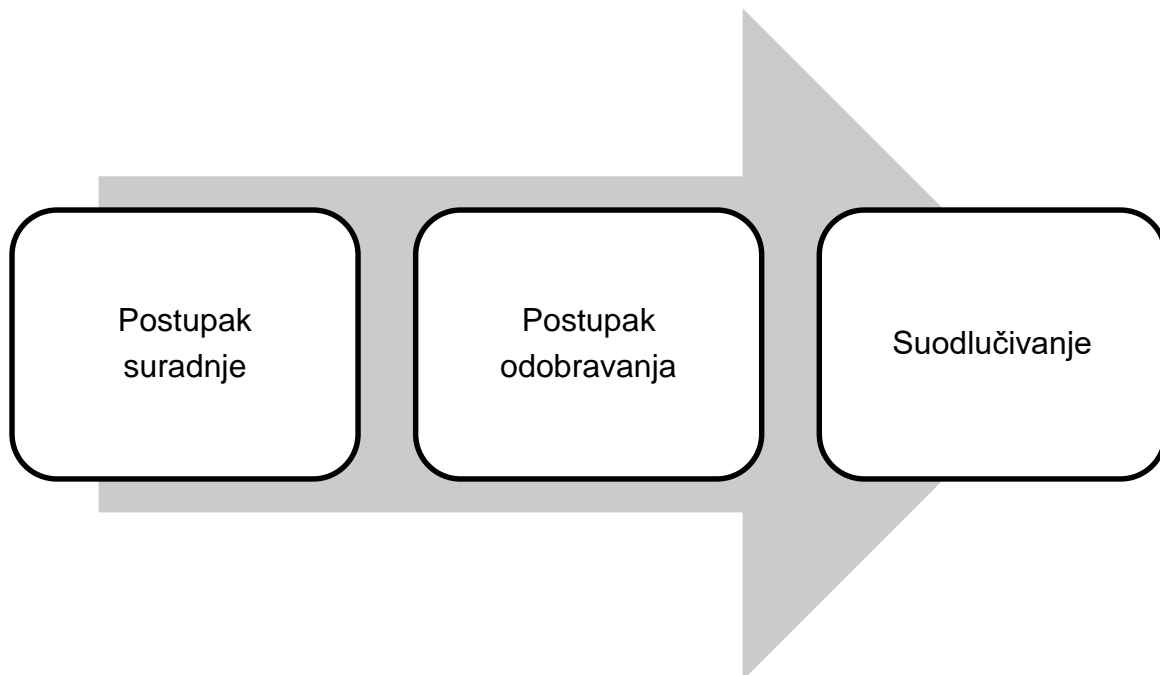
Slika 6. Tijela kontrolnih i nadzornih ovlasti

Izvor: samostalna izrada

Europski je parlament tijelo, odnosno predstavnik svih građana zemalja članica Europske unije. Putem njegovog rada izražava se demokratska volja građana EU. Na temelju općeg prava glasa, građani EU imaju mogućnost odabira parlamentaraca koji najbolje zastupaju njihova stajališta. Ovisno o aktualnoj gospodarsko-političkoj problematici sjednice europarlamentaraca održavaju se u Strasbourgu, Bruxellesu i Luksemburgu. Za kvalitetnu pripremu i provođenje sjednica Europarlamenta zaduženo je 17 odbora. Pa ipak, pored navedenih odbora, vodeću ulogu u organizaciji rada Europarlamenta ima Glavno tajništvo čije je sjedište u Luksemburgu.

Slika 7. Odrednice zakonodavne vlasti Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije

Izvor: obrada prema Rudolf, D., Vrdoljak, I.: Europska unija i Republika Hrvatska, ADRIAS, svezak 12, 2005., str. 178

U pogledu zakonodavne suradnje između država članica EU, Europski parlament ima vodeću ulogu jer se u njemu raspravlja o Direktivama i Uredbama koje je predložila Europska komisija, a koje se načelom supsidijarnosti moraju provoditi na regionalnoj i lokalnoj razini.

Što se tiče postupka odobravanja, ovdje se misli na odobravanje međunarodnih sporazuma od strane Europskog parlamenta, a o kojima Europska komisija pregovara, kao i o mogućem proširenju Europske unije, promjeni izbornih pravila itd.

Kod ravnopravnog suodlučivanja Europskog parlamenta i Vijeća, riječ je o zajedničkom donošenju odluka o slobodnom kretanju radnika i njihovoj konkurentnosti, organizaciji unutarnjeg tržišta rada, obrazovanju, kulturi, znanosti i inovacijama, istraživanju, zdravstvu i socijalnoj skrbi te zaštiti okoliša i održivom razvoju.¹⁰

¹⁰ Rudolf, D., Vrdoljak, I.: Europska unija i Republika Hrvatska, ADRIAS, svezak 12, 2005., str. 178

Navedene su odluke većinom financirane iz proračuna EU. Nacrt proračuna predlaže Europska komisija. Prije konačnog usvajanja proračuna EU u Europskom parlamentu, o njemu zajednički raspravljaju i donose odluku predstavnici Parlamenta i Vijeća Europe. Valja naglasiti da, u praktičnom smislu, postoji mogućnost odbijanja proračuna. Tada se postupak predlaganja proračuna i njegovog izglasavanja ponavlja do njegovog konačnog usvajanja.

Naime, Europski parlament predstavlja najviše mjesto za rasprave unutar Europske unije. U njemu dominira nekoliko političkih skupina.

Slika 8. Političke skupine

Izvor: obrada prema Rudolf, D., Vrdoljak, I.: Europska unija i Republika Hrvatska, ADRIAS, svezak 12, 2005., str. 178-179

Nadalje, **Vijeće Europske unije** predstavlja glavno tijelo EU prilikom donošenja bitnih odluka za gospodarsku i političku koheziju. U početku svoga rada ono se zvalo Vijeće ministara. Svaka država članica EU ima mogućnost predsjedavanja Vijećem

tijekom šest mjeseci. Na njegovim sastancima prisutni su po jedan ministar iz svake države u ovisnosti o temi koja se nalazi na dnevnome redu.

Odbor stalnih predstavnika obavlja pripreme za sastanke Vijeća, a istog čine veleposlanici država članica Europske unije kao i službenici iz nacionalnih ministarstava. Što se tiče administrativnog rada Vijeća, njega obavlja Glavno tajništvo, sa sjedištem u Bruxellesu.

Tablica 2. Predsjedništva Vijeća ministara

Godina	siječanj-lipanj	srpanj-prosinac
2017.	Malta	Estonija
2018.	Bugarska	Austrija
2019.	Rumunjska	Finska
2020.	Hrvatska	Njemačka
2021.	Portugal	Slovenija

Izvor: Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., str. 30, http://publications.europa.eu/resource/ellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

Zajedno s Europskim parlamentom, Vijeće Europe predstavlja vodeću zakonodavnu instituciju EU. Pored predlaganja i rasprave o zakonima, ono ima važnu ulogu prilikom sklapanja međunarodnih trgovinskih sporazuma s zemlja nečlanicama o kojima je prethodno pregovarala Komisija, usklađuje gospodarske politike zemlja članica u svrhu smanjenja regionalnih razlika u nerazvijenosti te provodi i u svjetlosti novih geopolitičkih promjena unapređuje zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku.¹¹

Odluke se u Vijeću Europe donese jednoglasno ili na temelju načela kvalificirane dvotrećinske većine. No, valja naglasiti kako sve države članice EU-a nemaju jednaku važnost prilikom glasovanja već se broj potrebnih glasova mijenja sukladno novom pristupanju države koja nije pripadala EU.

¹¹ Rudolf, D., Vrdoljak, I.: Europska unija i Republika Hrvatska, op.cit., str. 179

Tablica 3. Broj zastupnika u Europskom parlamentu prema državi

DRŽAVA	BROJ ZASTUPNIKA
Austrija	18
Belgija	21
Bugarska	17
Hrvatska	11
Cipar	6
Češka	21
Danska	13
Estonija	6
Finska	13
Francuska	74
Njemačka	96
Grčka	21
Mađarska	21
Irska	11
Italija	73
Latvija	8
Litva	11
Luksemburg	6
Malta	6
Nizozemska	26
Poljska	51
Portugal	21
Rumunjska	32
Slovačka	13
Slovenija	8
Španjolska	54
Švedska	20
Ujedinjena Kraljevina	73
Ukupno	751

Izvor: Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., str. 27,
http://publications.europa.eu/resource/ellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

2.3. Proračun Europske unije

Postupak usvajanja proračuna EU određen je Ugovorom o Europskoj zajednici. Njime se utvrđuju postupci, faze i rokovi koje Europsko Vijeće i Parlament moraju poštivati prilikom njegovog izglasavanja. Navedeni postupak traje od 1. rujna do 31. prosinca godine koja prethodi proračunskoj godini za koju se nacrt predlaže.¹²

Kada Europska komisija pripremi prijedlog nacrta proračuna, Vijeće ga pregledava, i po potrebi mijenja. Nakon postupka čitanja prijedloga, Europski ga parlament može usvojiti ili ne. Ukoliko se prijedlog proračuna prihvati, konačna potvrda njegovog izglasavanja dolazi nakon potpisa predsjednika Parlamenta.

Što se tiče pravnih propisa Europske unije kojima se reguliraju postupci izrade, te usvajanja i izvršenja proračuna Europske unije, kao i njegove strukture, osnovnih načela i sl., treba napomenuti da su isti dio primarnog prava Europske zajednice. Dakle, pravni su propisi dio prava osnivačkih ugovora, dok su nešto detaljnije razrađeni u okviru propisa sekundarnog prava Europske zajednice.

Glavne izvore proračunskog prava Europske unije za prethodno razdoblje čine:¹³

- odredbe članaka 268-280. Ugovora o Europskoj zajednici,
- članak 28, stavci 2-4. i članak 41, stavci 2-4. Ugovora o Europskoj uniji,
- Uredba Vijeća od 21. prosinca 1977. o općem proračunu Europskih zajednica koja je posljednji put izmijenjena Uredbom Vijeća br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. godine o financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica, a koja je stupila na snagu 1. siječnja 2003. godine,
- Odluka Vijeća br. 2000/597/EC, Euratom od 29. rujna 2000. godine o sustavu vlastitih prihoda Europskih zajednica,
- Međuinstitucionalni sporazum od 6. svibnja 1999. između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije o proračunskoj disciplini i poboljšanju proračunskog postupka,

¹² Vodič kroz fondove Europske unije - Pristup najvećem europskom donatoru, 11. izdanje, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva Zagreb, 2005., str. 21, http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/vodic_kroz_fondove_eu.pdf

¹³ Đurđević, Z.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 28, No. 2, 2004, str. 184

- Uredba Vijeća (EZ) br. 2040/2000 od 26. rujna 2000. o proračunskoj disciplini,
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1258/1999 od 17. svibnja 1999. o financiranju zajedničke poljoprivredne politike,
- drugi pravni propisi sekundarnog prava Unije kojima se regulira financiranje pojedinih zajedničkih politika Unije.

Financijski okvir razvojnih politika EU određen je proračunom unutar kojega su iskazani predviđeni prihodi i rashodi za određeno proračunsko razdoblje. On se zasniva na nekoliko načela. Prvo načelo naglašava važnost iskazivanja svih prihoda i rashoda u jednom jedinstvenom dokumentu. Drugo načelo stvara vremenski okvir unutar kojega se mora provesti realizacija navedenih prihoda i rashoda u svrhu gospodarskog razvoja zemalja članica EU. To se vremensko razdoblje uglavnom odnosi na početak i kraj godine. Posljednje načelo važno za kvalitetno provođenje proračuna jest načelo ravnoteže. Prema njemu, prihodi i rashodi u određenoj proračunskoj godini moraju biti jednaki.¹⁴

Valja istaknuti da se proračun EU uglavnom financira iz financijskih sredstava zemalja članica. Radi lakšeg provođenja i izvršenja proračunskih politika, EU uvela je sustav samofinanciranja. Riječ je zapravo o sustavu vlastitih prihoda, odnosno financijskih sredstava dodijeljenih EU koje države članice nisu namijenili uplati u njegov proračun kroz prilagodbu svojim poreznih i carinskih sustava pravno-ekonomskoj stečevini EU.¹⁵

Prihodi proračuna EU, uglavnom se odnose na carine, dio poreza na dodanu vrijednost, poljoprivredne pristojbe, te prihode ostvarene na temelju ukupne materijalne proizvodnje zemalja članica EU u razdoblju od godine dana.

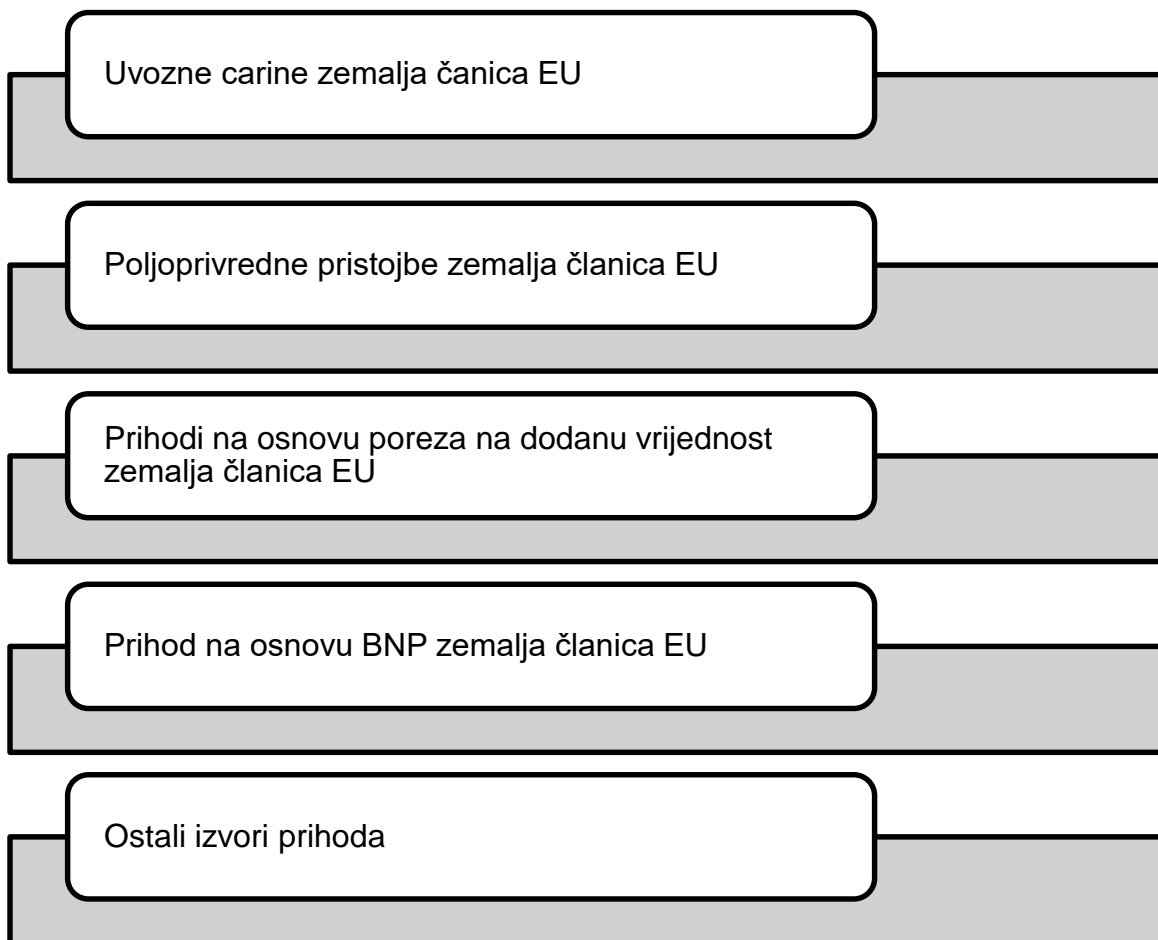
Iako proračun EU ima vlastite i neovisne prihode, on se ipak razlikuje od prihoda proračuna njegovih zemalja članica. Pa ipak, valja naglasiti kako se njegovi prihodi uglavnom ostvaruju na temelju poreza uplaćenih u nacionalne proračune zemalja članica.

¹⁴ Kesner-Škreb, M.: Lisabonska strategija, op.cit., str. 199

¹⁵ Đurđević, Z.: Proračun Europske unije, op.cit., str. 187

Klasični proračunski prihodi zemalja članica poput poreza na dodanu vrijednost ili poreza na osnovi dobiti ne pripadaju u domenu prihoda proračuna EU. Iz navedenoga proizlazi da proračun EU obuhvaća većinu poreznih sredstava zemalja članica. Nadalje, ta se sredstva putem fondova EU kanaliraju u razvojne projekte s ciljem ulaganja u ekonomsku stabilnost pojedinih regija. Transfer poreza i njihova raspodjela „zatvara krug“ njegovim ponovnim plasmanom u proračun EU na temelju ostvarene proizvodne djelatnosti.¹⁶

Slika 9. Podjela prihoda u proračunu Europske unije

Izvor: obrada prema Šimović, H.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 29, No. 3, 2005, str. 301

¹⁶ Šimović, H.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 29, No. 3, 2005, str. 302

Proračun EU ima različite izvore prihoda poput carinskih pristojbi, poreza na dodanu vrijednost te bruto nacionalnog dohotka (BND) država članica. Prihodi koje ne dolaze od nacionalnih država u sastavu EU-a jesu porezi na plaće osoblja EU i doprinosi zemalja nečlanica određenih razvojnim programima i kaznama u slučaju kršenja trgovinskih aranžmana.¹⁷

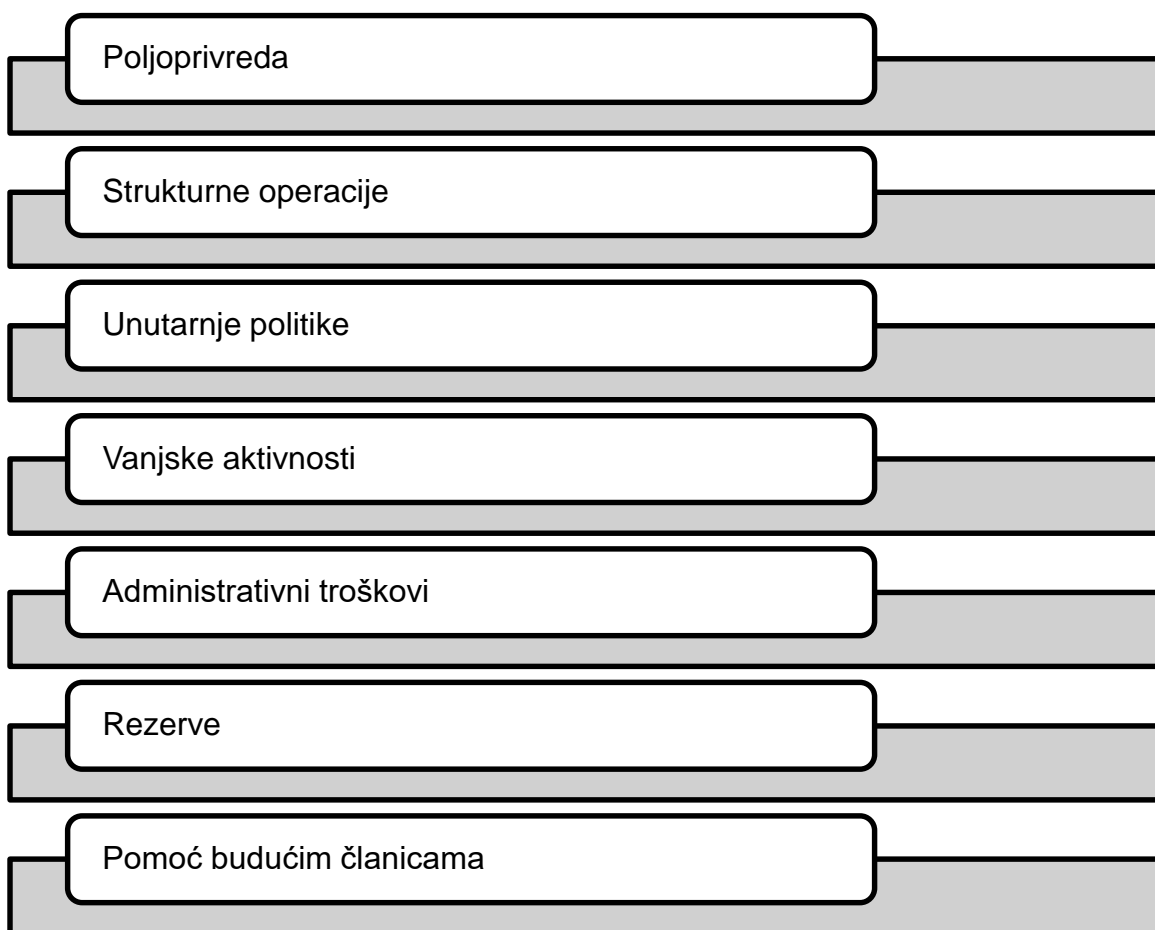
Rashodi proračuna Unije planiraju se na vremensko razdoblje od 1 do 5 godina putem sedmogodišnje financijske perspektive. Financijska je perspektiva dokument koji, osim stvaranja okvira za financiranje gospodarskog razvoja EU, ima zadaću usklađivanja i provođenja sustava nadzora izvršenja proračuna određivanjem gornje granice rashoda na temelju raspoloživih prihoda. Ona se donosi međusobnim konsenzusom između Parlamenta, Vijeća i Komisije.¹⁸

Proračun Europske unije sadrži nekoliko kategorija rashoda, pa se tako pod obveznim rashodima misli na rashode koji su proizašli na temelju ugovora ili pak utemeljenog sekundarnog prava. S druge strane, neobvezni rashodi razlikuju se sukladno proračunskom postupku usvajanja.

¹⁷ Europsko vijeće – Vijeće Europske unije, <http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-annual-budget/>

¹⁸ Šimović, H.: Proračun Europske unije, op.cit, str. 302

Slika 10. Sedam skupina rashoda proračuna Europske unije

Izvor: Šimović, H.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 29, No. 3, 2005, str. 304

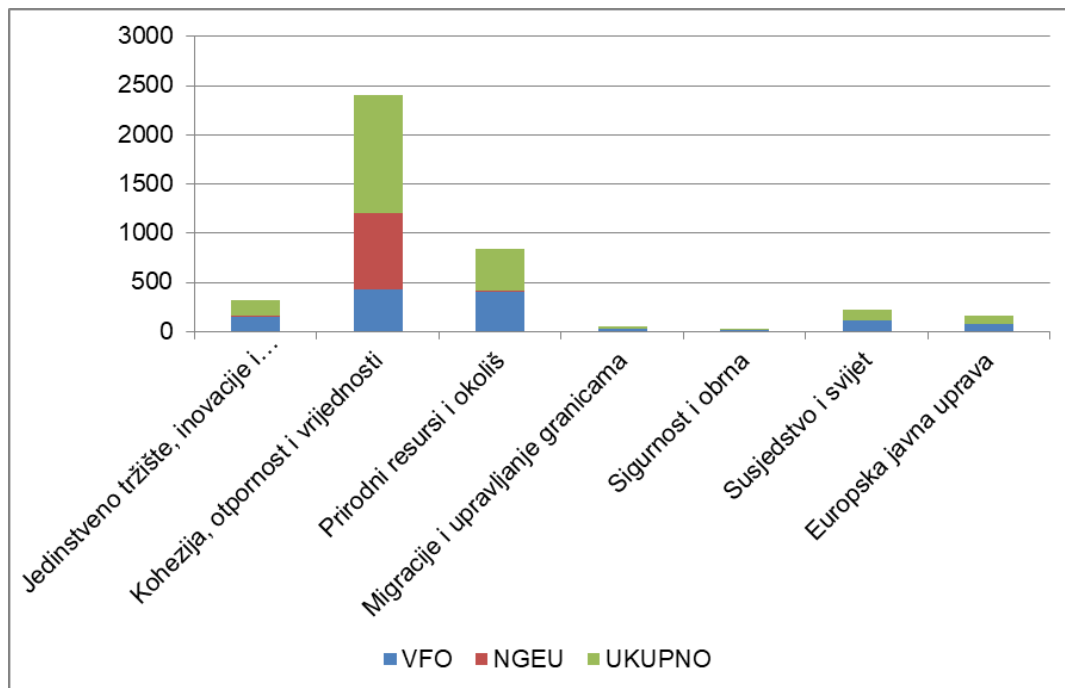
Tablica 4. Gornje granice za odobrena sredstva za preuzimanje obveza i za odobrena sredstva za plaćanje u okviru VFO-a (u milijunima EUR, zaokruženi iznosi u tekućim cijenama)

Naslov	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	UKUPNO
ODOBRENA SREDSTVA ZA PREUZIMANJE OBVEZA								
1. Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno gospodarstvo	20 919	21 288	21 125	20 984	21 272	21 847	22 077	149 512
2. Kohezija, otpornost i vrijednosti	52 786	55 314	57 627	60 761	63 387	66 536	70 283	426 694
2.a Gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija	48 191	49 739	51 333	53 077	54 873	56 725	58 639	372 577
2.b Otpornost i vrijednosti	4 595	5 575	6 294	7 684	8 514	9 811	11 644	54 117
3. Prirodni resursi i okoliš	58 624	56 519	56 849	57 003	57 112	57 332	57 557	400 996
od čega: Rashodi povezani s tržištem i izravna plaćanja	40 925	41 257	41 518	41 649	41 782	41 913	42 047	291 091
4. Migracije i upravljanje granicama	2 467	3 043	3 494	3 697	4 218	4 315	4 465	25 699
5. Sigurnost i obrana	1 805	1 868	1 918	1 976	2 215	2 435	2 705	14 922
6. Susjedstvo i svijet	16 247	16 802	16 329	15 830	15 304	14 754	15 331	110 597
7. Europska javna uprava	10 635	11 058	11 419	11 773	12 124	12 506	12 959	82 474
od čega: Administrativni rashodi institucija	8 216	8 528	8 772	9 006	9 219	9 464	9 786	62 991
UKUPNO OBVEZE	163 483	165 892	168 761	172 024	175 632	179 725	185 337	1 210 894
UKUPNO PLAĆANJA	166 140	167 585	165 542	168 853	172 230	175 674	179 187	1 195 211

Izvor: Službeni list Europske unije, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021B0417&from=EN>

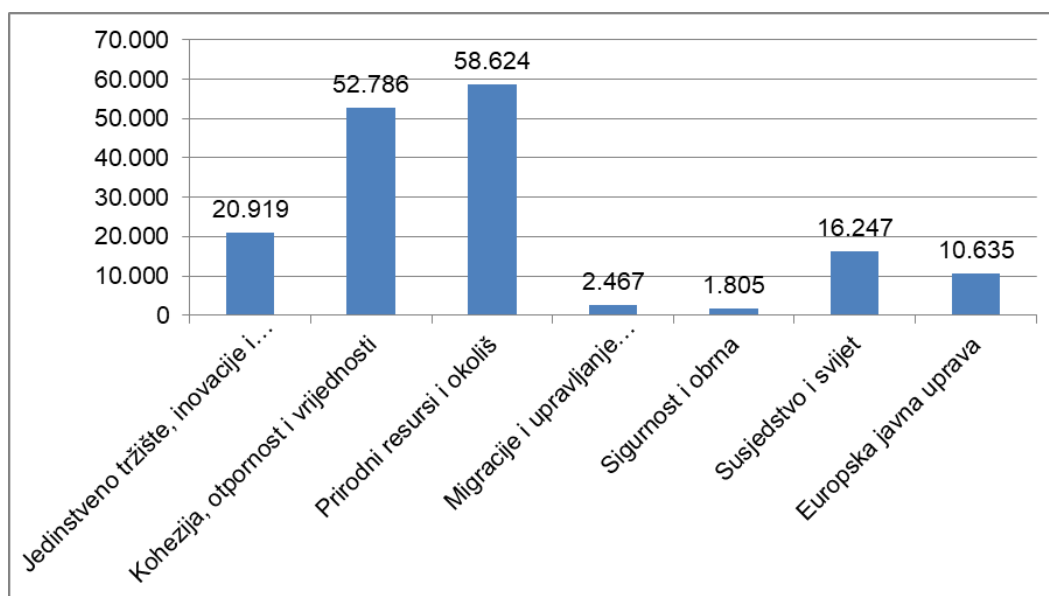
Na temelju gornje tablice koja prikazuje gornje granice za odobrena sredstva za preuzimanje obveza i za odobrena sredstva za plaćanje u okviru VFO-a (u milijunima EUR, zaokruženi iznosi u tekućim cijenama) primjećuje se da su ukupno najveće obveze predviđene za 2027. godinu, a najmanje za 2021. godinu, dok su ukupna plaćanja također najviša za 2027. godinu, a najmanja za 2023. godinu.

Grafikon 1. Dodjela sredstava u okviru proračuna 2021.-2027. u milijardama EUR)

Izvor: obrada prema Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_hr

Grafikon 2. Grafički prikaz odobrenih sredstava za preuzimanje obveza u 2021. godini

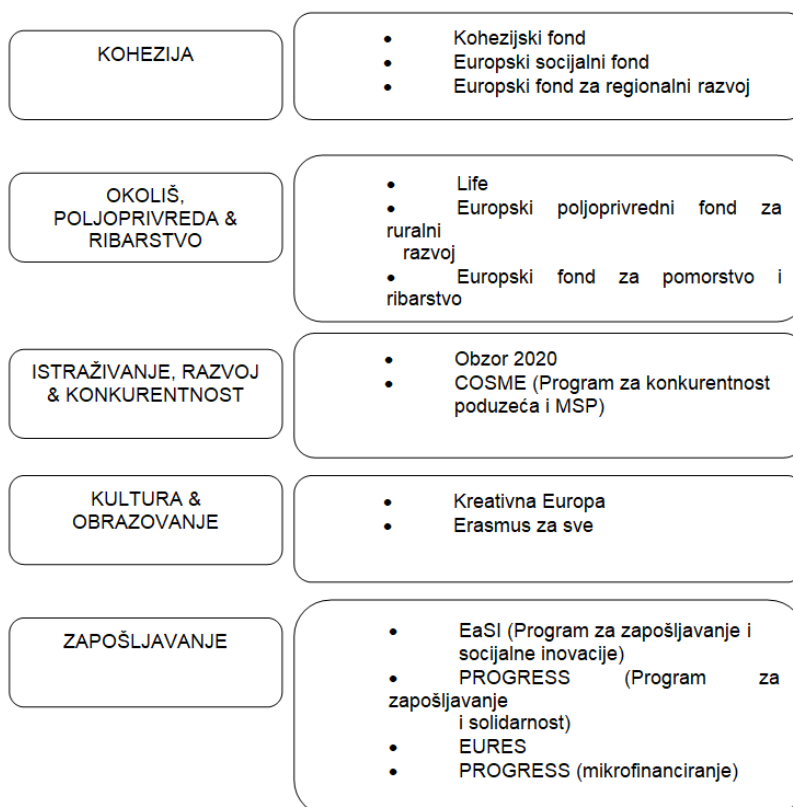
Izvor: samostalna izrada

3. TEORIJSKE ODREDNICE FONDOVA EUROPSKE UNIJE

3.1. Vrste europskih fondova

Europski socijalni fond (ESF) ima dugu povijest. Sastavni je dio kohezijske politike EU. Rad, organizacija i financijska sredstva ESF-a planiraju se unutar Zajedničkog strateškog okvira i pojedinačnih tematskih ciljeva. On je jedan od najbitnijih financijskih instrumenata Unije čije je djelovanje usmjereno prema povećanje zaposlenosti, ponajprije u regijama koje su karakteristične po visokim stopama nezaposlenosti.¹⁹

Slika 11. Pregled programa EU 2014. – 2020. za sektor turizma

Izvor: Kramarić, Ž., Rajković, V.: Turizam kroz fondove Europske unije u razdoblju 2014.,-2020.,

http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/150316_Turizam_EUf.pdf

¹⁹ Europski socijalni fond, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>

Uz smanjenje nezaposlenosti na prostoru Unije, ESF usmjeren je i prema financiranju projekata s ciljem uspostavljanja učinkovite administracije u državnim upravama i javnim sektorima država članica zaduženima za razvoj gospodarstva, unapređenje socijalne politike, zaštitu okoliša i održivi razvoj te stabilizaciju i poboljšanja pravosudnih sustava.

Financijska se sredstva ESF-a određuju zajedničkim dogovorom između država članica, a sve pod nadzorom Parlamenta i Komisije. Nadalje, u okviru ESF-a planiraju se sedmogodišnji razvojni programi koje u svoj rad implementiraju proizvodne i obrazovne organizacije javnog i privatnog sektora. Temeljno načelo na kojemu se zasniva cjelokupno poslovanje ESF-a jest stvaranje pravednih mogućnosti za zapošljavanje radno sposobnog stanovništva.

Za kvalitetno izvršenje postavljenih ciljeva, EU je putem financijske perspektive ESF-u namijenila 10 milijardi eura. Valja napomenuti da je on posebno usmjeren na financiranje radnih mjesta za osobe koje dugo vremena nisu bile u mogućnosti zasnovati radni odnos. Pomoć dugotrajno nezaposlenim osobama potiče njihovu „socijalnu uključenost“, a time i smanjenje regionalnih razlika u gospodarskoj razvijenosti.²⁰

Ovdje proizlazi važna uloga zapošljavanja u pogledu podržavanja bolje i snažnije integracije ljudi u društvenu zajednicu, kao i u svakodnevni život, aktivnosti i sl.

²⁰ Europski socijalni fond: ulaganje u ljude - Što je ESF i njegove aktivnosti?, 2013.

Tablica 5. Ciljevi i prioriteti ulaganja Europskog socijalnog fonda

CILJEVI	PRIORITETI
<p>1. Poticanje zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapošljavanje onih koji traže posao kao i neaktivnih ljudi • održivo uključivanje nezaposlenih mladih ljudi, obrazovanje i obuka za tržište rada • samozapošljavanje, poduzetništvo i pokretanje poslova • jednakost između spolova kao i ravnoteže između privatnog i poslovnog života • prilagodba radnika, poduzeća i poduzetnika promjenama • aktivno i zdravo starenje • modernizacija i jačanje institucija tržišta rada i jačanje međunarodne mobilnosti radne snage
<p>2. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje pojave ranog napuštanja škole i promocija jednakog pristupa kvalitetnom predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju • povećanje kvalitete, učinkovitosti i otvorenosti visokog obrazovanja s ciljem povećanja sudjelovanja i • unaprijeđenje pristupa cjeloživotnom obrazovanju,
<p>3. Poticanje socijalne sigurnosti i uključenosti te borba protiv siromaštva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aktivna uključenost • integracija marginaliziranih društvenih skupina • borba protiv diskriminacije • poboljšanje pristupa, održivosti i kvalitete usluga • promocija socijalnog gospodarstva i socijalnog poduzetništva
<p>4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ulaganje u institucionalne kapacitete i učinkovitost javne uprave i javnih usluga • jačanje kapaciteta dionika koji zapošljavaju

Izvor: Tufekčić, M., Tufekčić, Ž.: EU politike i fondovi : 2014 - 2020., Zagreb, 2013., Plavi partner, str. 169-170

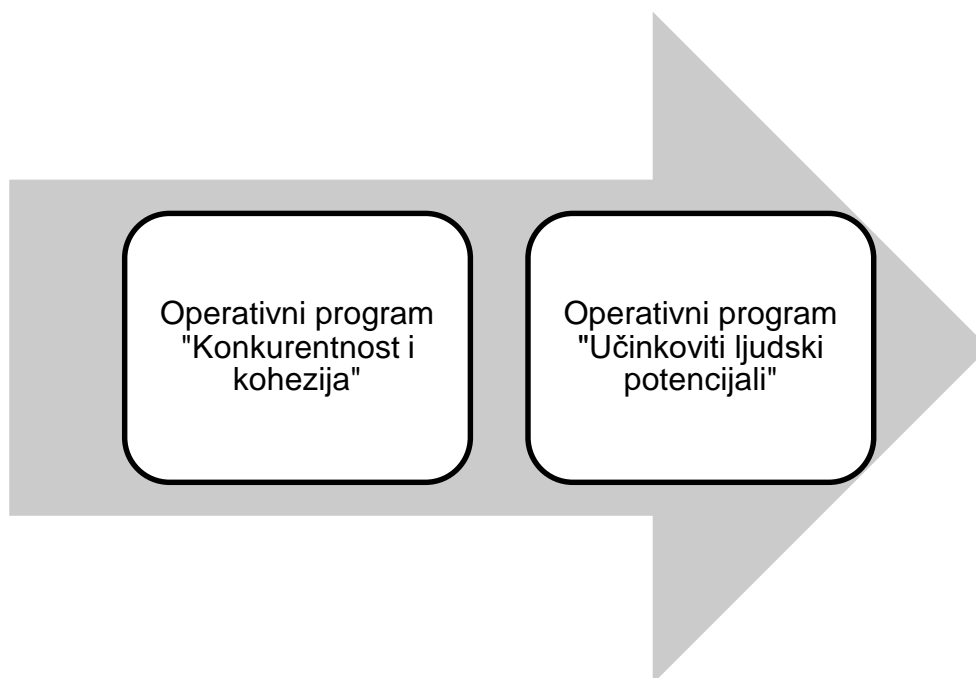
Treba napomenuti da Europski socijalni fond ne predstavlja agenciju za zapošljavanje, dakle ne radi se o objavljivanju oglasa za slobodna/dostupna radna mjesta, već se njime financiraju projekti u državama članicama Europske unije, kojima se pomaže na način da se nastoje zaposliti milijuni njihovih stanovnika.

Putem ESF-a izdvajaju se novčana sredstva za financiranje projekata (u okviru zapošljavanja), na svim razinama Unije. To mogu biti i mali projekti, čiji se nositelji pojavljuju uložiti malih dobrotvornih ustanova kojima se pomaže osoba, koje imaju određene poteškoće kod nalaženja poslova, a također, to mogu biti i veliki projekti putem kojih se zalaže za strukturno obrazovanje među stanovništvom Europske unije.

Nakon svjetske gospodarske krize, Unija je kao glavni cilj odredila očuvanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta kao preduvjeta konkurentnijeg gospodarstva. S tim u vezi, 2014. godine usvojen je Sporazum o partnerstvu koji je definirao načine ostvarenja prethodno navedenih ciljeva. Ukupna novčana sredstva sedmogodišnje financijske perspektive, koja su putem ESF-a bila namijenjena jačanju gospodarstva Republike Hrvatske (RH) iznosila su 10,676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,397 milijardi predviđeno je za provođenje kohezijske politike i socijalne uključenosti stanovništva na rubu egzistencije. Za razvoj poljoprivrede i politiku ruralnog razvoja namijenjeno je 2,026 milijardi eura. Naposljetku, 253 milijarde eura bile su namijenjene za razvoj ribarstva i marikulture.²¹

²¹ Europski socijalni fond, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>

Slika 12. Dva operativna programa provedbe kohezijske politike

Izvor: samostalna izrada

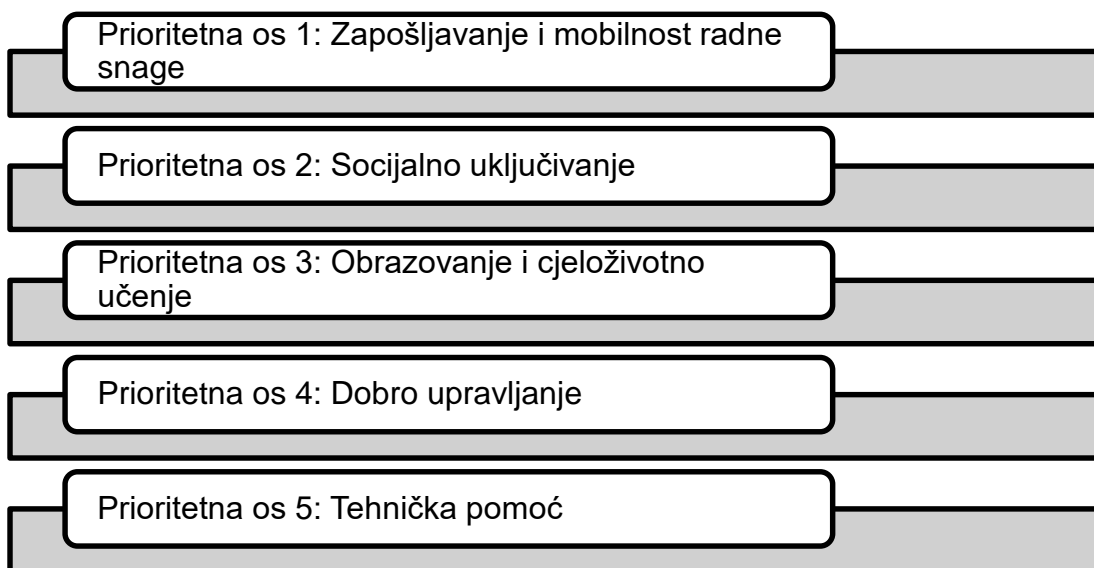
Operativnim programima, definiranim planskom dokumentacijom, razrađene su mjere i aktivnosti u cilju učinkovitog korištenja financijskih sredstava ESF-a. Za financijsko razdoblje od 2014. do 2020. godine RH imala je razrađena dva operativna programa za provođenje kohezijske, te regionalne i socijalne politike. Isti su prikazani na slici 12.

Prvi program nazivao se „Konkurentnost i kohezija“. Njegova provedba pripadala je pod ingerenciju Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. Drugi program „Učinkoviti ljudski potencijali“ trebao je omogućiti očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta zasnovanih na tehnologiji, inovacijama i održivom razvoju te učinkoviti transfer radne snage na unutarnjem tržištu Unije. Poseban naglasak stavljen je na osiguranje radnih mjesta za mlado obrazovano stanovništvo. U tu je svrhu pokrenuta i „Inicijativa za zapošljavanje mladih“.

Od ukupnog iznosa programa „Učinkoviti ljudski potencijali“, 930 milijardi eura vezano je za investicijske projekte s ciljem osiguranja jednakog pristupa zapošljavanju za sve stanovnike, jačanju mobilnosti radno sposobnog stanovništva, lakši pristup mladim tržištu rada, te unapređenje socijalnih i zdravstvenih usluga. Program je u okviru financiranja obrazovnih politika poseban naglasak stavio na

razvoj tercijarnog sektora i ulaganje u cjeloživotno obrazovanje. Za lakše uključivanje socijalno ranjivih skupina na tržište rada Programom bilo je predviđeno 328 milijuna eura, dok je u razdoblju od 2014. do 2015. godine, u okviru „Inicijative za zapošljavanje mladih“, za integraciju mladog i obrazovanog stanovništva na tržište rada zasnovanom na novim tehnologijama i inovacijama bilo namijenjeno 201 milijun eura.²²

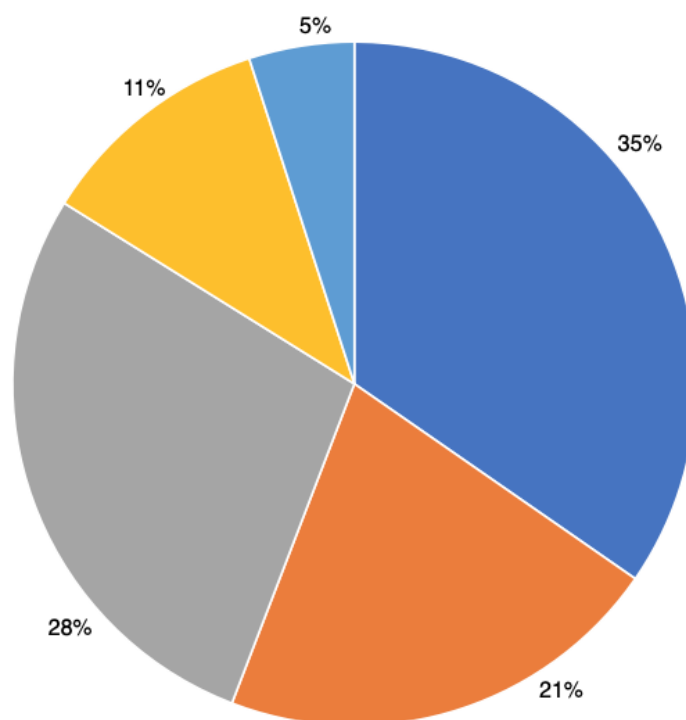
Slika 13. Prioritetne osi Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali

Izvor: obrada prema ESF Učinkoviti ljudski potencijali, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>

²² ESF Učinkoviti ljudski potencijali, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>

Grafikon 3. Struktura Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali

Ukupno: **1.888.909.599 EUR**

Prioritetne osi:

- 1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage: 654.466.133 EUR
- 2. Socijalna uključenost: 400.172.771 EUR
- 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje: 529.411.765 EUR
- 4. Dobro upravljanje: 210.741.282 EUR
- 5. Tehnička pomoć: 94.117.648 EUR

Izvor: ESF Učinkoviti ljudski potencijali, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>

3.2. Europski fond za regionalni razvoj

Sve do kraja šezdesetih godina prošloga stoljeća, nije se previše pridavalo na značaju regionalnoj politici Europske zajednice. Budući da se ekonomska kriza počela „prelijevati“ i na socijalnim pitanjima u nekim europskim državama, pitanje regionalnog, značajno je nadmašilo probleme u tim državama. Naime, upravo je proširenje Europske unije na Ujedinjeno Kraljevstvo i Dansku utjecalo na dosadašnji razvoj Kohezijske politike.

Europski fond za regionalni razvoj jedan je od najvažnijih čimbenika jačanja gospodarstva Unije. Njegov je temeljni zadatak financiranje razvojnih projekata u cilju

smanjenja regionalnih razlika u razvijenosti i jačanja socijalne kohezije i uključenosti. Navedeni se projekti provode na temelju strukturne prilagodbe gospodarskih sustava zemalja članica te podrške prekograničnoj suradnji u smislu transfera radne snage i sredstava za proizvodnju.²³

Također, ovaj je fond najbitniji instrument u ostvarenju ciljeva zamišljenih kohezijskom politikom Unije. Tom se politikom omogućuje brza i učinkovita pomoć zemljama koje su izložene prirodnim katastrofama. Nadalje, pomoć se očituje i kroz financiranje projekata za poboljšanje demografske slike pograničnih i planinskih regija koje su karakteristične po niskoj stopi gustoće naseljenosti.

Nadalje, Fond u cilju ispravljanja regionalnih razlika u razvijenosti, financira razvoj i strukturnu prilagodbu gospodarskih sustava slabije razvijenih zemalja članica. Neutralizaciju razlika u razvijenosti trebalo je postići transformacijom industrijskih grana u nerazvijenim regijama na one temeljene na znanju, tehnologijama i inovacijama.

Valja naglasiti da su Europski socijalni fond, Kohezijski fond i Europski fond za regionalni razvoj doživljavali kroz povijest različite promjene. Pa ipak, u razdoblju od 2014. do 2020. godine, suradnjom stanovništva i institucija zaduženih za kreiranje politika Unije, definirana su dva najvažnija cilja. Ti su ciljevi prikazani na slici 14.

²³ Europski fond za regionalni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

Slika 14. Dva glavna cilja Europskog fonda za regionalni razvoj

Izvor: obrada prema Informativni članci o Europskoj uniji, <http://www.europarl.europa.eu>

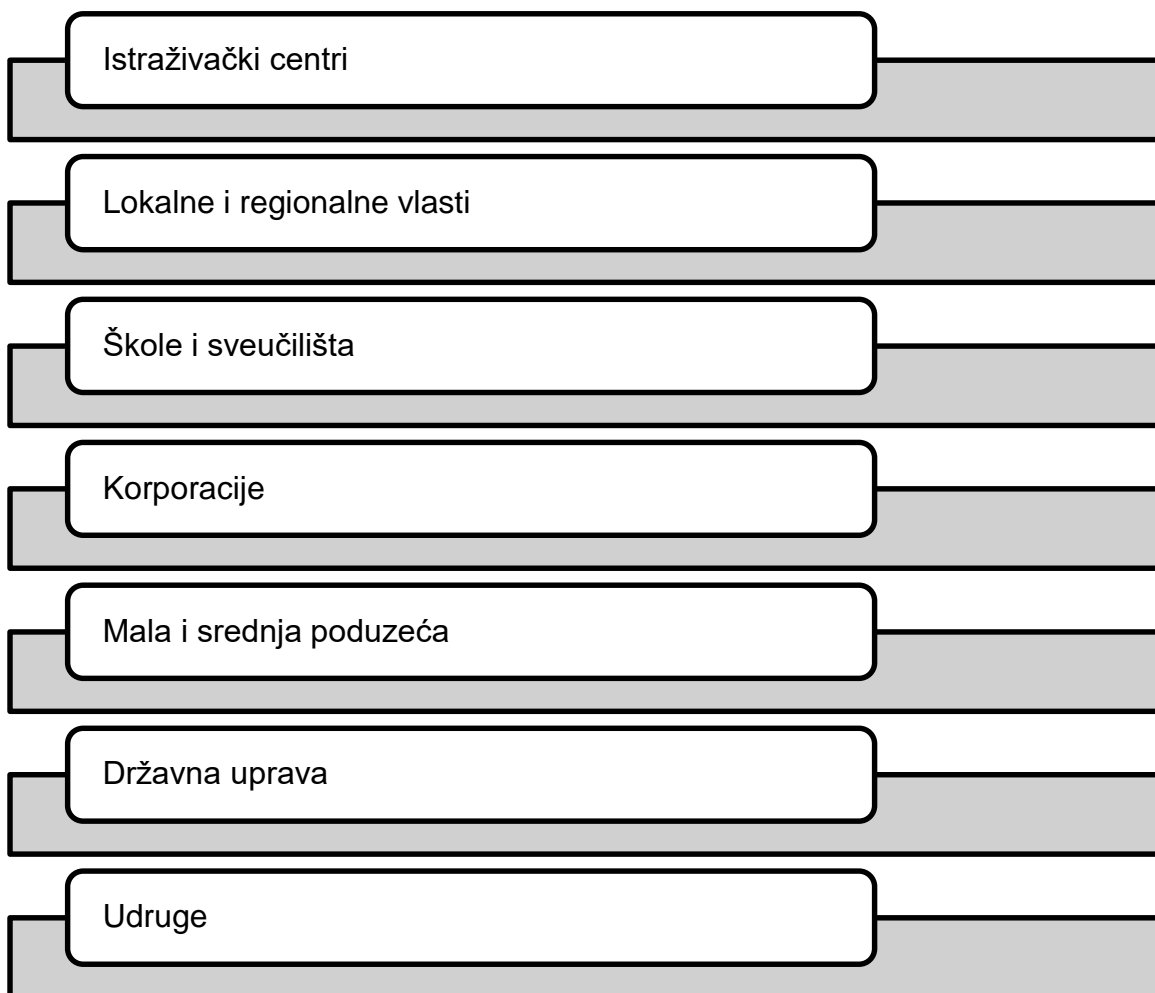
Pravni okvir poslovanja Europskog fonda za regionalni razvoj definira da svaka država članica mora najmanje 5% financijskih sredstava izdvojiti u proračun Unije. Ta se sredstva, Europskih i strukturnih fondova, dalje kanaliziraju za potrebe integriranog djelovanja u pogledu održivog urbanog razvoja. Ovdje se misli na sva ona ekološka, klimatska, te gospodarska, demografska i socijalna pitanja i izazove, kojima se utječe na socijalne i regionalne partnere.

U skladu s operativnim programima razvoja koje svaka zemlja članica definira prema vlastitim potrebama, u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj postoji mogućnost izravnog financiranja investicija u poduzećima na prostoru Unije. Te se investicije ponajprije odnose na ulaganje u malo i srednje poduzetništvo. Malom i srednjem poduzetništvu namijenjena je ključna uloga u stvaranju održivih radnih mjesta, povećanja konkurentnosti tvrtki Unije na svjetskom tržištu, razvoju infrastrukture povezane s učinkovitošću istraživanja i razvoja, telekomunikacijskih mreža, zaštitom okoliša i održivim razvojem te prijelazom na zelenu energiju. Također, Fondom su

predviđeni financijski instrumenti za podršku lokalnom i regionalnom razvoju u smislu prevladavanja rizičnog poslovanja i financijskih gubitaka.²⁴

Dakle, ovaj fond malom i srednjem poduzetništvu zasigurno može biti značajan izvor sredstava s obzirom da je putem njega moguće financirati gotovo polovinu iznosa projekta. Prihvatljive aktivnosti u okviru takvih projekata jesu primjerice nabavka novih tehnologija, ulaganje u inovativnu proizvodnju, uvođenje istraživanja i razvoja itd.

Slika 15. Korisnici sredstava unutar Europskog fonda za regionalni razvoj

Izvor: samostalna izrada

Osim gore spomenutih, sredstva ovoga fonda mogu koristiti i javna tijela, nevladine organizacije, volonterske organizacije i dr. Važno je da korisnici tih sredstava zadovoljavaju uvjete odnosno europska pravila javne nabave.

Zaključno, kao glavne aktivnosti Europskog fonda za regionalni razvoj ubrajamo financijsku podršku projektima namijenjenih malom i srednjem poduzetništvu, a koji doprinose očuvanju i stvaranju novih radnih mjesta, ulaganja za izgradnju infrastrukturnog sustava čiji je primarni cilj pružanje učinkovitih usluga stanovništvu Unije u području energetike, zaštite okoliša i održivog razvoja, bolje prometne povezanosti te kvalitetne opskrbe informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Nadalje, važno je za napomenuti velika novčana sredstva izdvojena za razvoj socijalne i zdravstvene zaštite, odnosno izgradnju obrazovne infrastrukture, te stvaranje preduvjeta za neutralizaciju gospodarskih razlika između pojedinih regija Unije.²⁵

Financijskom perspektivom za vremensko razdoblje od 2021. do 2027. godine, Fondu su predviđene zadaće čijom bi realizacijom Unija i njezine regije bile konkurentnije na svjetskom tržištu u smislu inovacija i potpore malom i srednjem poduzetništvu, odnosno njihovoj digitalizaciji i internetskoj povezanosti. Također, provedbi navedenih ciljeva trebao bi pomoći prijelaz na „zeleni“ i niskougljični način poslovanja, kvalitetnija mobilnost radne snage, bolje obrazovanje, veća socijalna uključenost i jednakomjeran pristup sustavima socijalne i zdravstvene zaštite, kao i jače ulaganje u znanost i kulturu, te održivi turizam.²⁶

Karakteristika ovoga fonda jest podijeljeno upravljanje. Na izradu projekata koji trebaju biti prilagođeni vlastitim potrebama pozivaju lokalne vlasti, a njime se upravlja putem Uredbe o zajedničkim odredbama.

3.3. Kohezijski fond

Kohezijska politika, uz poljoprivrednu politiku, jedna je od financijski značajnijih zajedničkih politika Europske unije. Cilj ove politike definiran je Ugovorom o osnivanju Europske zajednice u kojem se ističe da kohezijska politika treba promicati

²⁵ Europski fond za regionalni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

²⁶ Europska komisija, Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) , https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr

ekonomski i socijalni napredak kao i visoku zaposlenosti, uz postizanje ujednačenog i održivog razvoja.²⁷

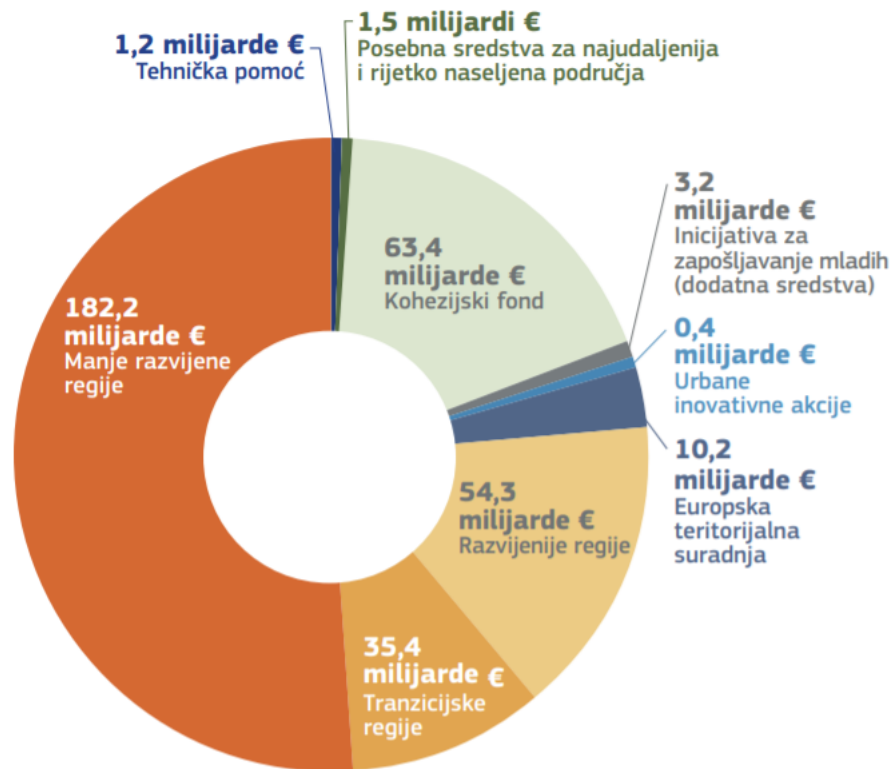
Jedan od ciljeva kohezijske politike jest i jačanje globalne konkurentnosti gospodarstva unutar Europske unije. Naglasak je i na značaju usmjerenosti ka istraživanju i razvoju, inovacijama, informacijskoj strukturi, suradnji s privatnim sektorom itd.

Financijska je perspektiva, za razdoblje od 2014. do 2020. godine, osigurala financijska sredstva koja su kohezijskoj politici omogućila postavljanje ciljeva poput većeg ulaganja u znanost, kulturu, istraživanje i razvoj. Nadalje, bilo je potrebno olakšati pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama kako stanovništvu, tako i poduzećima na prostoru Unije, pružiti financijsku potporu projektima u svrhu poboljšanja konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva i prijelaza na gospodarstvo s zanemarivim udjelom ugljika. Potonji je cilj usko povezan s prilagodbom na negativne klimatske promjene, prevenciju opasnosti i kvalitetnije upravljanje kriznim situacijama. Zajedničko svim razvojnim projektima, financiranim putem Europskih strukturnih i investicijskih fondova je pokušaj usklađivanja poslovanja poduzeća sa normama zaštite okoliša i održivog razvoja, kvalitetnije korištenje resursa za proizvodnju, poticanje bolje prometne povezanosti i izgradnju održive infrastrukture, povećanje radnih mjesta te učinkovite mobilnosti radne snage. Također, ne treba zanemariti i ulaganja u osposobljavanje i cjeloživotno učenje koja bi trebala rezultirati neutralizacijom birokracije i uspostavom kvalitetnog sustava državne uprave.²⁸

²⁷ Jovančević, R. Izazovi Kohezijske politike Europske unije, 2014-2020., <http://web.efzg.hr/RePEc/chapters/chapter12-05.pdf>

²⁸ Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020, 2014., https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf

Grafikon 4. Financiranje kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020. godine

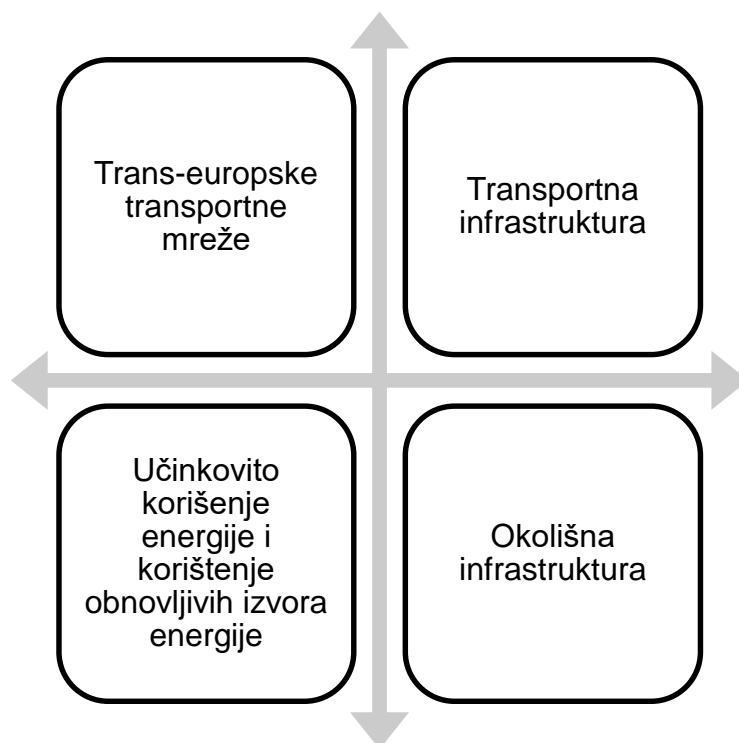
Izvor: Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020., 2014., https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf

Financijska sredstva Kohezijskog fonda ponajprije su namijenjena državama EU-a čija vrijednost bruto nacionalnog proizvoda (BNP) iznosi manje od 90% prosjeka Unije. Taj je mehanizam uspostavljen 1993. godine. U okviru Fonda, uglavnom se financiraju projekti izgradnje infrastrukture na području okoliša i povećanja učinkovitosti transeuropskih mreža.²⁹

Promet i okoliš su dva investicijska područja unutar kojih Kohezijski fond najvećim dijelom ostvaruje svoju namjenu.

²⁹ Kohezijski fond, http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/Kohezijski%20fond_0.pdf

Slika 16. Intervencije koje je moguće financirati iz kohezijskog fonda

Izvor: obrada prema Kohezijski fond, http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/Kohezijski%20fond_0.pdf

Za razdoblje obuhvaćeno financijskom perspektivom od 2014. do 2020. godine Kohezijski je fond osiguravao sredstva koja su se ulagala u zaštitu okoliša i povećanje održivog razvoja. Nadalje, za poboljšanje prometne infrastrukture financirali su se projekti izgradnje transeuropske mreže da bi se unaprijedila veća povezanost i omogućila nesmetana mobilnost roba, ljudi, usluga i kapitala.³⁰

³⁰ Informativni članci o Europskoj uniji, <http://www.europarl.europa.eu>

Tablica 6. Planirana raspodjela sredstava Kohezijskog fonda za razdoblje 2014.-2020. godine po državi članici

Država članica	Proračun (u milijunima EUR)
Bugarska	2 278,3
Češka	6 258,9
Estonija	1 536,4
Grčka	3 250,2
Hrvatska	2 559,5
Cipar	269,5
Latvija	1 349,4
Litva	2 048,9
Mađarska	6 025,4
Malta	217,7
Poljska	23 208,0
Portugal	2 861,7
Rumunjska	6 935,0
Slovenija	895,4
Slovačka	4 168,3
Ukupno	63 399,7

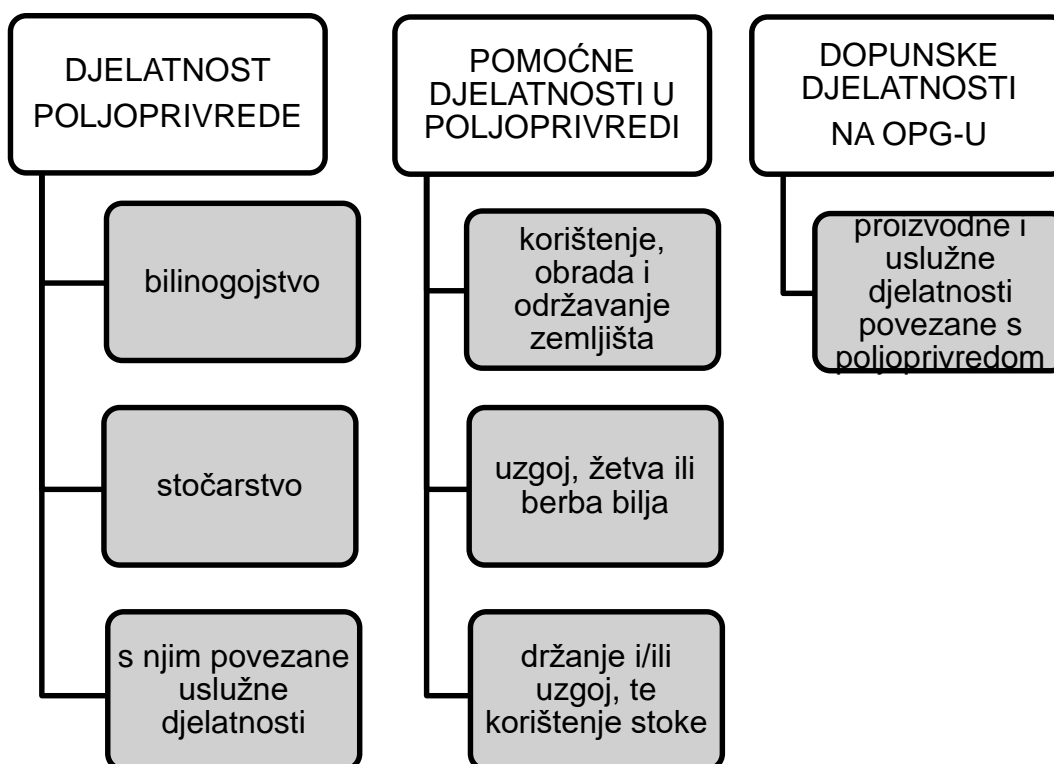
Izvor: obrada prema Kohezijski fond - European Parliament,
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.1.3.html

4. EUROPSKI FONDOVI I RURALNI RAZVOJ

4.1. Mala poljoprivredna gospodarstva

Rad obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) na području Unije definiran je Zakonom o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu. Prema njemu, OPG organiziran je kao oblik gospodarskog subjekta koji u svrhu ostvarivanja dobiti samostalno i trajno obavlja poljoprivrednu djelatnost i s njom povezane dopunske djelatnosti. On se temelji na korištenju vlastitih ili unajmljenih proizvodnih sredstava te radu, znanju i sposobnostima članova OPG-a.³¹

Slika 17. Obuhvat djelatnosti poljoprivrede, pomoćnih djelatnosti u poljoprivredi i dopunskih djelatnosti na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu

³¹ Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, čl. 5, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html

Izvor: obrada prema Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html

Treba istaknuti da su obiteljska poljoprivredna gospodarstva temelj na kojem je europska poljoprivreda uspijevala već stotinama godina, a upravo je od osnutka Europske unije, poljoprivreda u fokusu snažnog političkog okvira. Promatrajući s aspekta ruralnog razvoja, reforma Zajedničke poljoprivredne politike pruža velike mogućnosti za razvoj OPG-a. Tu prije svega mislimo na podršku savjetodavnih tijela Unije da bi se postiglo poboljšanje u diversifikaciji gospodarstva, njegovo restrukturiranje i modernizaciju zasnovanu na unapređenju i prijenosu znanja.³²

Neovisno o veličini OPG-a, njegovim rezultatima i metodama rada, ovakav se oblik proizvodne djelatnosti razlikuje po potrebama, prioritetima te povijesnim i kulturnim okolnostima unutar kojih se on razvija.

OPG je najdominantniji operativni model razvoja poljoprivrede na području EU. U skladu s time, politički je okvir Unije strukturiran tako da uzima u obzir različite modele i okolnosti razvoja poljoprivrede u okviru pojedinih država članica. Riječju, sredstva i projekti financirani strukturiranim fondovima determinirani su različitim stupnjem razvoja i potrebama svake države ponaosob.

Već je navedeno da su OPG-i najučestaliji operativni model razvoja poljoprivrede na području EU. Od njezinog osnutka, obiteljska su gospodarstva osiguravala rast i razvoj poljoprivrednog sektora. S tim u vezi stvoren je i politički okvir koji uvažava različite modele poljoprivrede svake države članice Unije. Valja naglasiti kako je politički okvir prilagođen i za potrebe malih poljoprivrednih gospodarstava u okviru nacionalnih gospodarstava zemalja članica.

Politike Unije usmjerene su na zadovoljavanje želja i potreba građana po pitanju sigurnosti prehrane. Stvaranje uvjeta za sigurnu prehranu stanovnika Unije usko je povezano s poštivanjem kvalitete, vrijednosti, podrijetla i različitosti prehrambenih proizvoda. Navedene su politike značajno podržane radom i financijskim sredstvima zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) putem koje se financiraju projekti u cilju

³² Revija ruralnog razvoja Republike Hrvatske, broj 17, 2013., str. 2, https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/PublicationENRDperiodical-17_hr.pdf

održavanja raznovrsnih ruralnih životnih stilova. Takvim načinom rada ona daje doprinos razvoju ruralnog gospodarstva i društva u cjelini.

4.2. Uloga i značaj fondova Europske unije za razvoj ruralnih područja

Restrukturiranje poljoprivrednog i šumarskog sektora, provođenje mjera zaštite okoliša i prirode, te diversifikacija poljoprivredne djelatnosti financiraju su putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.³³ Radi lakšeg razumijevanja praktičnog dijela rada potrebno je definirati pojam ruralnog područja. Ono obuhvaća regije različitih poljoprivrednih djelatnosti i prirodnog krajolika. Za sveobuhvatnu analizu razvoja pojedinog ruralnog područja potrebno je naglasiti da njezinoj domeni pripada prirodni okoliš, poljoprivredna područja i obradive površine, gradovi, sela, te regionalni industrijski centri.³⁴

Na području Republike Hrvatske (RH) postoji jasna distinkcija između ruralnih i urbanih područja. Ona se temelji na njezinom teritorijalnom ustrojstvu. Tako se primjerice, male administrativne jedinice – općine, gledaju kao ruralne, dok su gradovi urbana područja. Od ukupne površine kopna RH, 93% otpada na ruralni prostor, na kojemu živi ukupno petina stanovništva.³⁵

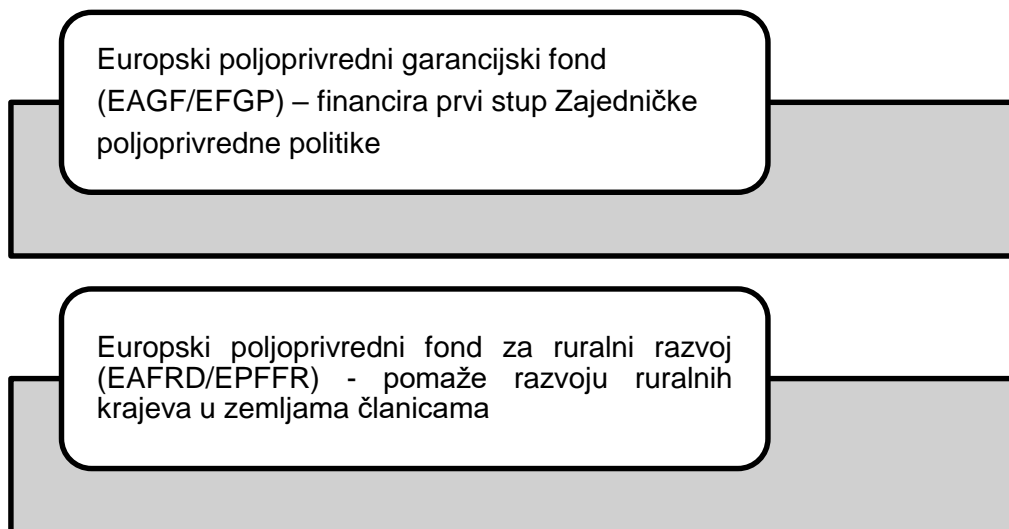
U ruralnom razvoju odnosno ruralnom turizmu posebno je važno pitanje financiranja projekata, stoga je uvijek uputno da se izradi investicijska studija u kojoj će se **definirati obujam investicije, te sredstva potrebna za njezino provođenje.** Financiranje je moguće putem vlastitih sredstava, dakle iz vlastitih izvora ili pak putem bespovratnih sredstava, kreditnih sredstava, kao i iz sredstava Europske unije.

³³ Mintas Hodak, Lj.: Europska unija, MATE d.o.o., Zagreb, 2010., str. 611.

³⁴ Biblioteka.hr, <http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408>

³⁵ Geić, S.: Menadžment selektivnih oblika turizma, Split: Sveučilište u Splitu, 2011., str. 385

Slika 18. Fondovi u okviru sredstava Zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje od 2014. do 2020. godine

Izvor: obrada prema Bartoluci, M. et al.: Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj, Acta Economica Et Turistica, Vol. 4 No. 1, 2018., str. 67

Glavna institucija u RH, zadužena za provođenje politike ruralnog razvoja jest Ministarstvo poljoprivrede. Njegov je glavni zadatak stvoriti zakonski okvir unutar kojega će ruralni razvoj imati kvalitetnu perspektivu razvoja. Unapređenje ruralnog razvoja pridonijet će povećanju gospodarske aktivnosti, konkurentnosti poljoprivrednog sektora, ekonomskom razvoju te dugoročnom povećanju standarda ruralnog stanovništva.³⁶

Politika ruralnog razvoja namijenjena je svim skupinama stanovništva. Može se reći da je korisna čitavoj društvenoj zajednici. Temeljni dokument kojim je uređena politika ruralnog razvoja jest Program ruralnog razvoja. On sadrži cjelokupne programe i mjere potpore za njegov razvoj. Također, valja napomenuti da uz Ministarstvo poljoprivrede, važnu ulogu u ruralnom razvoju ima i Ministarstvo turizma.

³⁶ Bartoluci, M. et al.: Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj, Acta Economica Et Turistica, Vol. 4 No. 1, 2018., str. 67

Slika 19. Zakonodavni okvir ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj

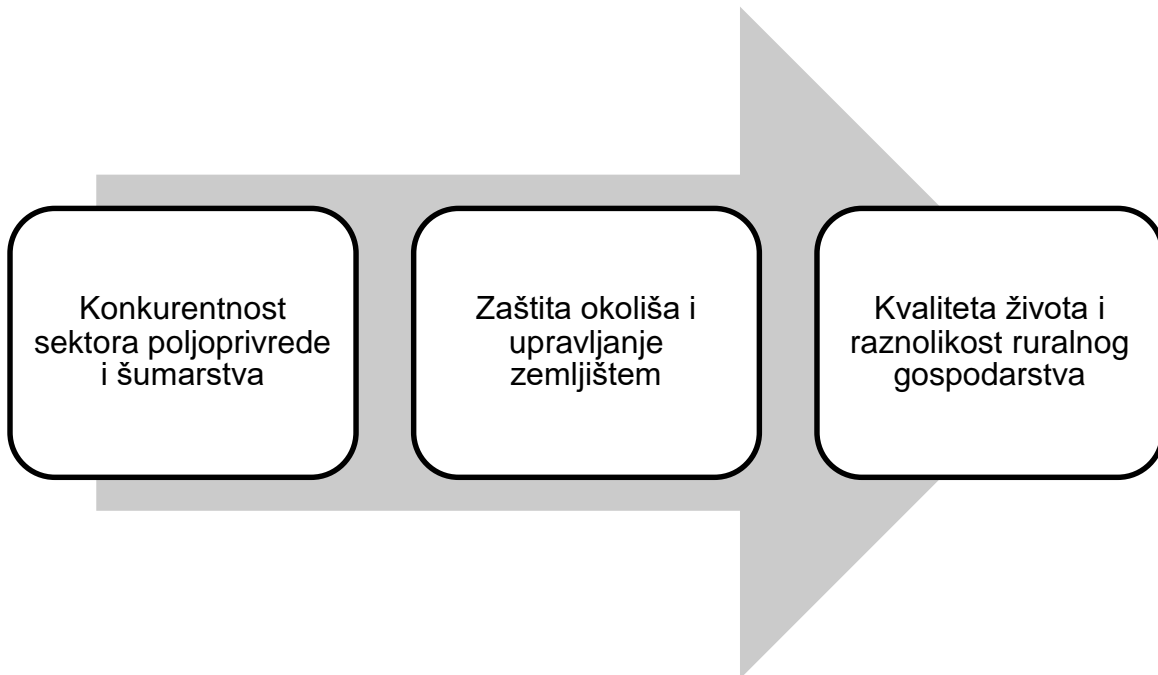

Izvor: samostalna izrada prema Program ruralnog razvoja, <https://ruralnirazvoj.hr/hr-zakonodavstvo/>

Ishodišna točka politike ruralnog razvoja jest unapređenje održivosti europskog poljoprivrednog sektora i razvoj ruralnog područja putem ekološkog, ekonomskog i socijalnog djelovanja. Na taj način glavne ciljeve ruralnog razvoja možemo definirati u okviru njegovog doprinosa konkurentnosti poljoprivrednog sektora kroz ulaganja u inovacije i restrukturiranje. Uz navedeno, veliki naglasak stavljen je i na održivo upravljanje prirodnim resursima te jednakomjerni teritorijalni razvoj ruralnih područja u EU.³⁷

³⁷ Bartoluci, M. et al.: Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj, op.cit, str. 67

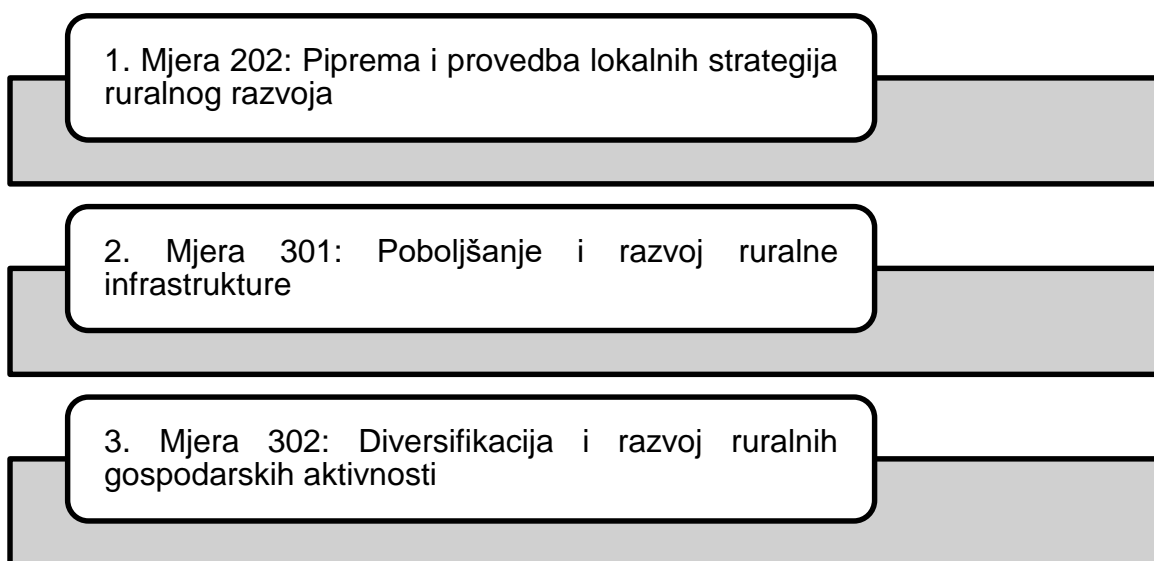
Slika 20. Tematska koncentracija Europskog fonda za ruralni razvoj

Izvor: obrada prema Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-poljoprivredni-fond-za-ruralni-razvoj/#>

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj platforma je za mjere i aktivnosti čija je temeljna nakana integracija različitih ruralnih prostora. Uz podupiranje investicija u ruralnom prostoru, putem Fonda financiraju se i projekti edukacija, transfera tehnologije i znanja te primjene inovacija u poljoprivrednoj djelatnosti. Pa ipak, valja naglasiti da se putem Fonda ne financiraju isključivo projekti u poljoprivrednom sektoru, već i sve druge vrste gospodarskih aktivnosti putem kojih se pomaže razvoju ruralnih prostora, te uz pomoć kojih se jača njegova vitalnost i sprječavanja odljeva ljudi iz tih područja.

Slika 21. IPARD mjere za ruralni turizam u programskom razdoblju 2007.-2013. godine

Izvor: obrada prema Ex post evaluacija IPARD programa Republike Hrvatske 2007.-2013., 2017., <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/EX-POST-EVALUACIJA-IPARD-PROGRAMA-RH-2007-2013..pdf>

Na gornjoj slici prikazane su IPARD mjere za ruralni turizam u razdoblju financijske perspektive od 2007. do 2013. godine. U nastavku su navedene mjere za ruralni turizam koje su obuhvaćene financijskom perspektivom za razdoblje od 2014. do 2020. godine. To su mjere koje obuhvaćaju potpore ulaganju u pokretanje i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području, te unapređenja procesa sastavljanja i ažuriranja planova za razvoj općina i sela u ruralnom području, odnosno njihovih temeljnih planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti. Nadalje, mjere za razvoj ruralnog turizma obuhvaćale su i ulaganja u izradu nove i proširenje postojećih vrsta infrastrukture koja je neposredno povezana s ulaganjima u obnovljive izvore energije i njene uštede. Razvoju infrastrukture treba dodati i mjere proširenja temeljnih usluga za lokalno stanovništvo uključujući njihovo popunu slobodnog vremena i kulturne aktivnosti.³⁸

³⁸ Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., Ministarstvo poljoprivrede, 2015., https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/MPS_program-ruralnog-razvoja-RH_200x275_v6-LQ.pdf

Tablica 7. Okvirna podjela sredstava po mjerama u okviru Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.

MJERA	UKUPNO (U EUR)
M1 - Prenosjenje znanja i aktivnosti informiranja	13.333.333,33
M2 - Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima	21.176.470,59
M3 - Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu	7.058.823,53
M4 - Ulaganja u fizičku imovinu	667.058.823,53
M5 - Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnost	118.117.647,06
M6 - Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	262.928.104,58
M7 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	265.882.352,94
M8 - Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	92.941.176,47
M9 - Uspostava proizvođačkih grupa i organizacija	8.888.888,89
M10 - Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	138.830.280,00
M11 - Ekološki uzgoj	128.309.623,50
M13 - Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	321.600.000,00
M16 - Suradnja	8.333.333,33
M17 - Upravljanje rizicima	56.673.373,50
M18 - Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku	139.875.000,00
M19 - LEADER (CLLD)	67.540.725,00
M20 - Tehnička pomoć	64.746.543,59
UKUPNO 2014 - 2020	2.383.294.499,84

Izvor: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.,
https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/MPS_program-ruralnog-razvoja-RH_200x275_v6-LQ.pdf

4.3. Case study

U nastavku će biti prikazan Poslovni plan „Razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede na OPG-u BM“ u okviru 1.1.3. Potpore razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.

Gospodarstvo je osnovano 2003. godine pod nazivom OPG BJ, međutim od 2015. godine nova je nositeljica MB. Iste godine kada je postala nositeljica, OPG je dobio nove članove. To su IF, JB i JB. Lokacija poljoprivrednog gospodarstva je Karlovac.

Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva prema izračunu Hrvatske poljoprivredno-šumarske savjetodavne službe iznosi 4.816,98 eura. Gospodarstvo nije u sustavu PDV-a te nema zaposlenih.

Nositeljica gospodarstva je MB koja ima VŠS, te radi u knjigovodstvu. MB je rođena 1962. godine. Nositeljica gospodarstva je od 2015. godine i od tada započinje njeno radno iskustvo u poljoprivredi.

Informacije o trenutačnoj poljoprivrednoj proizvodnji navedene u Poslovnom planu jesu sljedeće:

- poljoprivredne površine koje gospodarstvo obrađuje čini kukuruz u zrnu na 0,89 hektara, ječam na 0,61 hektara, zob na 0,05 hektara, trava na 1,44 hektara, livada na 1,65 hektara, 0,01 hektara jabuke, 0,28 hektara trešnje, 0,03 hektara oraha, povrće na 0,11 hektara;
- od stoke gospodarstvo ima 16 grla ovaca;

Poljoprivredna je proizvodnja uvjetovana raznovrsnim rizicima i izazovima. U rizike koji determiniraju razvoj poljoprivredne djelatnosti ubrajamo promjene cijena na tržištu te elementarne nepogode poput tuče, suše i poplava. Navedeni rizici uglavnom rezultiraju nepovoljno na rast i razvoj poljoprivrednog sektora. Pored toga, oni imaju negativan utjecaj na zdravlje vlasnika OPG-a i njegove obitelji. Prema tome, možemo zaključiti da je poljoprivredna djelatnost pod velikim utjecajem klimatskih promjena i promjenjivosti cijena poljoprivrednih inputa. Takvo nestabilno okruženje unutar kojih se poljoprivreda razvija rezultira stanjem opće nesigurnosti i nemogućnosti izrade dugoročnih planova rasta i razvoja.

Od mehanizacije, opreme i objekata, spomenuto gospodarstvo posjeduje od sljedeće:

- traktor,
- plug,
- drljače,
- staju za životinje.

Projektom Razvoja i unaprjeđenja poljoprivrede na OPG-u Brnardić Mirjana, poljoprivredno gospodarstvo BM namjerava nabaviti novu i rabljenu mehanizaciju i opremu te sadnice. Tako će se kupiti novi traktorski malčer. Od rabljene opreme kupiti će se ručni sakupljač orašastih plodova, stupovi i ograda, drobilica i kalibrator za lješnjake a od mehanizacije rabljeni traktor.

Projektom se također namjeravaju kupiti sadnice lješnjaka. Cilj ovoga projekta jest modernizacija procesa rada i poslovanja. Kupnjom nove mehanizacije i opreme smanjiti će se utrošak energije, što će se pozitivno odraziti i na utjecaj na okoliš. S druge strane, kupnjom novih sadnica povećati će se ekonomska veličina gospodarstva.

Trajanje projekta iznosi dvije godine (na jesen početak: 01.10.2018. godine, a završetak: 01.10.2020.). Ovo se gospodarstvo na projekt odlučilo zbog velike potrebe za modernizacijom poslovanja gospodarstva kao i potrebom za povećanjem postojeće poljoprivredne proizvodnje. Također, s obzirom da je riječ o malom gospodarstvu, za opstanak i zadržavanje pozicije na tržištu nužno je pratiti promjene koje se odvijaju, pogotovo kada se radi o modernizaciji.

Dodatan je razlog za odlučivanje na prijavu projekta odlična reputacija koja prati LAG-a Vallis Colapis kao i planovi gospodarstva u budućnosti za proširenjem i razvojem gospodarstva. Održivi će se razvoj postići smanjenjem utroška energije za obavljanje djelatnosti što znači da će se projektom utjecati na učinkovitost resursa ali i okolišnu održivost.

Projekt obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva doprinosi ostvarenju ciljeva iz LRS poticanjem konkurentnog gospodarstva na načelima održivog razvoja.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo Brnardić Mirjana u narednim godinama planira zadržavanje postojeće i postupno povećanje trenutne poljoprivredne proizvodnje. Uspješnost budućeg poslovanja odnosno razvoja poljoprivrednog gospodarstva Brnardić Mirjana ovisi i o uspješnosti ovog projekta jer bi se nabavkom navedene mehanizacije unaprijedila poljoprivredna djelatnost te bi se učinkovitije utrošilo vrijeme rada, što će utjecati na postupno povećanje trenutne proizvodnje.

Kupci proizvoda OPG-a BM su dugogodišnji tako da taj odnos povjerenja izgrađen na povjerenju predstavlja temelj na kojem se bazira prodaja proizvoda. Proizvodi se prodaju na kućnom pragu gospodarstva. Potražnja za proizvodima postoji na temelju dosadašnje prodaje proizvoda a i u budućnosti gospodarstvo ima potencijal za takvim situacijom zbog kvalitetnih proizvoda koje prodaje.

Za prodaju proizvoda bitna je i lokacija OPG-a. Turistička ponuda grada Duga Rese karakteristična je po kulturno-povijesnim spomenicima, velikim prirodnim bogatstvima i urbanom industrijskom naslijeđu. Navedene informacije ukazuju na strateške prednosti izravne prodaje i lokacije OPG-a.

Područje na kojemu OPG provodi projekt je Duga Resa, dakle nalazi se na području LAG-a Vallis Colapis. Duga je Resa smještena u kontinentalnom dijelu Hrvatske, nedaleko Karlovca. Njezin položaj uz rijeku Mrežnicu i blizina sjecištu prometnih pravaca prema Rijeci i Senju čine ju atraktivnim mjestom za posjetu turista. Nadalje, njezin položaj na prijelazu iz Panonske u Gorsku Hrvatsku predstavlja izuzetnu važnost u prometnom i komunikacijskom smislu za dugoreško i karlovačko područje.

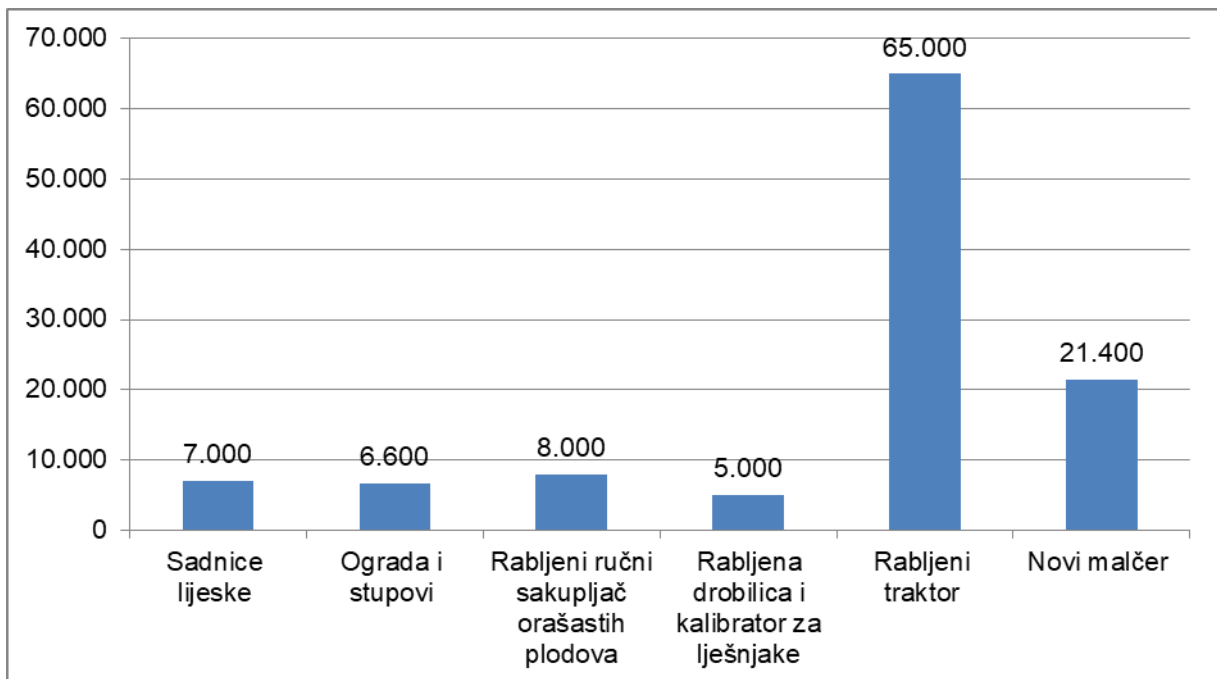
Povijesno gledano, kvalitativan napredak u gospodarskom povezivanju Primorske Hrvatske s unutrašnjošću neposredno je povezan s izgradnjom triju cesta: Karolinom, Jozefinom i Lujzijanom. Ono po čemu je Duga Resa prepoznatljiva, ne samo od domicilnog stanovništva, nego i od stranih turista, jest rijeka Mrežnica koja predstavlja nepresušno vrelo prirodnih ljepota. Sve navedeno ide u prilog gospodarstvu.

Tablica 8. Plan projektnih aktivnosti i troškova

ŠIFRA PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI/TROŠKA	NAZIV PROJEKTNE AKTIVNOSTI/TROŠKA	PROCIJENJENI IZNOS TROŠKA (U HRK)	OD TOGA PRIHVATLJIVO (U HRK)
A	B	C	D
1. kupnja domaćih životinja, višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala	Sadnice lijeske - 350 komada	7,000.00	7,000.00
6. uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta u svrhu poljoprivredne proizvodnje	Ograda i stupovi (žičano pletivo 300m, 1,5 m visine, betonski stupovi 120 kom)	6,600.00	6,600.00
4. kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme	Rabljeni ručni sakupljač orašastih plodova	8,000.00	8,000.00
4. kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme	Rabljena drobilica i kalibrator za lješnjake	5,000.00	5,000.00
4. kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme	Rabljeni traktor (70-90 KS prednji i stražnji pogon, kabina)	65,000.00	65,000.00
4. kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme	Novi malčer (radna širina 170-200 cm)	21,400.00	21,400.00
UKUPNO:		113,000.00	113,000.00

Izvor: samostalna izrada

Grafikon 5. Grafički prikaz troškova projektnih aktivnosti

Izvor: samostalna izrada

Na temelju grafičkog prikaza troškova projektnih aktivnosti, može se primijetiti da se najveći iznos odnosi na kupovinu rabljenog traktora (65.000 HRK), a potom na kupovinu novog malčera (21.400 HRK), dok se manji iznosi odnose na kupovine sadnica, ograda i stupova itd.

Tablica 9. Ciljevi koji se ostvaruju temeljem projektnih aktivnosti

Sadnice lijeske	povećanje proizvodnog kapaciteta iskazanom kroz povećanje ukupnog standardnog ekonomskog rezultata
Ograda i stupovi	povećanje proizvodnog kapaciteta iskazanom kroz povećanje ukupnog standardnog ekonomskog rezultata
Rabljeni ručni sakupljač orašastih plodova	modernizaciju i/ili unapređenje procesa rada i poslovanja
Rabljena drobilica i kalibrator za lješnjake	modernizaciju i/ili unapređenje procesa rada i poslovanja
Rabljeni traktor	modernizaciju i/ili unapređenje procesa rada i poslovanja
Novi malčer	modernizaciju i/ili unapređenje procesa rada i poslovanja

Izvor: samostalna izrada

Što se tiče načina na koji se ostvaruju ciljevi projekta, treba napomenuti sljedeće:

- kupnjom 350 komada sadnica lijeske planira se sadnja 0,5 ha lješnjaka što će utjecati na povećanje proizvodnje odnosno ukupnog standardnog ekonomskog rezultata,
- kupnjom ograde i stupova te postavljenjem istih oko novog nasada lješnjaka spriječiti će se neželjeni ulazak divljači u nasad te će se na taj način sačuvati proizvodni kapacitet,
- nabavkom ručnog sakupljača orašastih plodova, unaprijediti će se proces rada i poslovanje OPG-a,
- nabavkom drobilica i kalibratora za lješnjake unaprijediti će se proces rada i poslovanje OPG-a,

- nabavkom rabljenog traktora unaprijediti će se proces rada i poslovanje OPG-a,
- kupnjom novog malčera modernizirati će se poljoprivredno gospodarstvo što će ujedno doprinijeti i uštedi energije te će biti ekološki prihvatljivije.

Tablica 10. Struktura ulaganja

	U HRK
Iznos projekta	113.000
Izvor financiranja	113.000
Od toga EAFRD potporom	55.821
Od toga kreditnim sredstvima	0
Od toga vlastitim sredstvima	57.179

Izvor: samostalna izrada

Na temelju tablice koja prikazuje strukturu ulaganja u okviru prikazanog Poslovnog plana, može se primijetiti da od ukupnog iznosa projekta (113.000,00 HRK), na EAFRD potporu „otpada“ 55.821,00 HRK, a investicija se planira financirati i vlastitim sredstvima, i to u iznosu od 57.179,00 HRK.

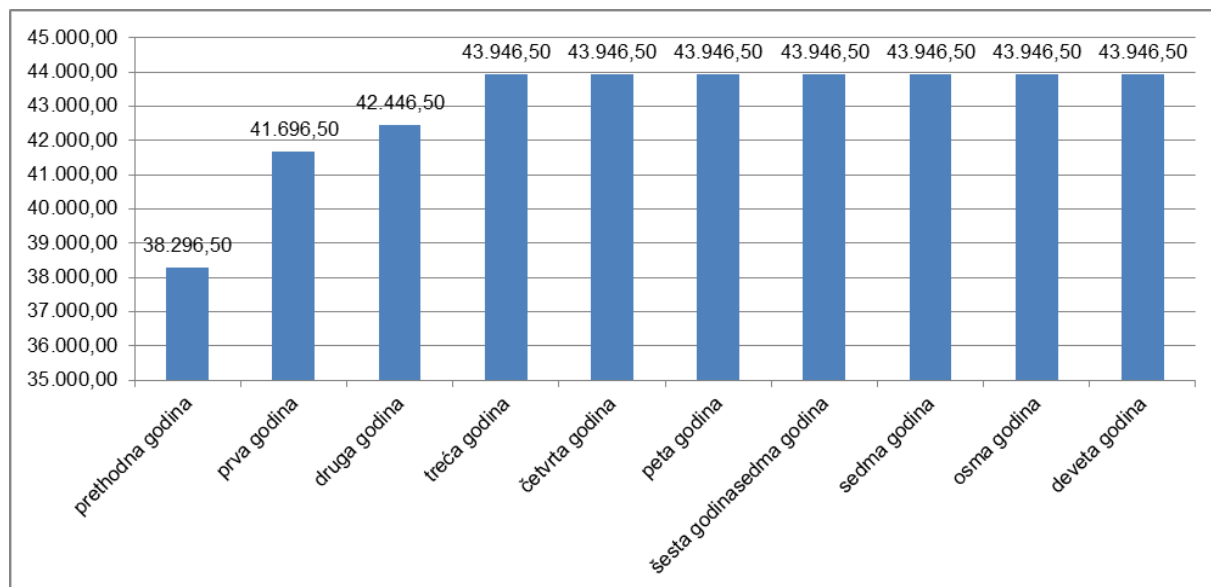
Tablica 11. Financijska održivost projekta

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
		I. UKUPNI PRIMICI	64,796.50	64,796.50	65,546.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50
I.1. OPERATIVNI PRIMICI	48,796.50	48,796.50	49,546.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50	51,046.50
Prodajne količine (naziv i mjernu jedinicu)											
Kukuruz (kg)	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00	6,675.00
Ječam (kg)	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00	3,645.00
Sijeno (kg)	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00	3,000.00
janjad (kom)	9.00	9.00	10.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
trešnje	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00	1,400.00
Prodajna cijena (kn/mjernoj jedinici)											
Kukuruz (kg)	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Ječam (kg)	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70	1.70
Sijeno (kg)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
janjad (kom)	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00	750.00
trešnje	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00
I.2. PRIMICI OD POTICAJA	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00	16,000.00
IAKS mjere											
II. UKUPNI IZDACI	26,500.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00
II.1. OPERATIVNI IZDACI	26,500.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00
II.1.1. Repromaterijal	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00
II.1.2. Energija	9,000.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00

II.1.3. Troškovi radne snage											
II.1.4. Troškovi održavanja	2,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00
II.1.5. Zakup											
II. 1.6. Javna davanja											
II. 1.7. Ostali operativni troškovi	1,000.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00
II.2. FINANCIJSKI IZDACI	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
II.2.1. Troškovi kamata											
II. 2.2. Otplata glavnice											
FINANCIJSKI TIJEK PO GODINAMA	38,296.50	41,696.50	42,446.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50	43,946.50
KUMULATIV FINANCIJSKOG TIJEKA		41,696.50	84,143.00	128,089.50	172,036.00	215,982.50	259,929.00	303,875.50	347,822.00	391,768.50	435,715.00

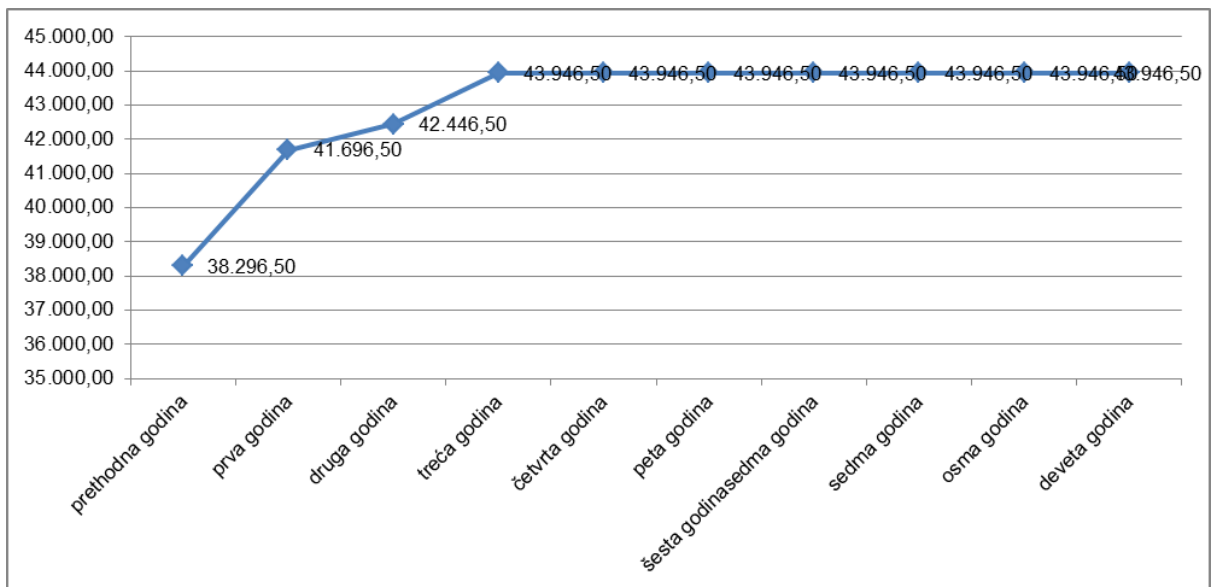
Izvor: samostalna izrada

Grafikon 6. Grafički prikaz financijskog tijeka po godinama

Izvor: samostalna izrada

Grafikon 7. Trend kretanja financijskog tijeka po godinama

Izvor: samostalna izrada

Tablica 12. Projekcija ekonomskog tijeka

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
I. UKUPNI PRIMICI	120,617.50	121,367.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50
I.1. UKUPNI PRIHODI	64,796.50	65,546.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50	67,046.50
I. 2. OSTATAK VRIJEDNOSTI PROJEKTA										
II UKUPNI TROŠKOVI	23,700.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00	23,100.00
II.1.1. Repromaterijal	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00	14,000.00
II.1.2. Energija	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00	7,200.00
II.1.3. Troškovi radne snage										
II.1.4. Troškovi održavanja	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00
II.1.5. Zakup										
II. 1.6. Javna davanja										
II. 1.7. Ostali operativni troškovi	1,000.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00	400.00
II. 1.8. Porez na dohodak/dobit	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
III EPFRR POTPORA	55,821.00	55,821.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
IV STOPA POREZA NA DOBIT/DOHODAK	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%	24.00%
V DISKONTNA STOPA*	6%									
VI NETO PRIMICI	-14,725	-13,375	43,947	43,947	43,947	43,947	43,947	43,947	43,947	43,947
VII KUMULATIV	-14,725	-28,099	15,848	59,794	103,741	147,687	191,634	235,580	279,527	323,473

Izvor: samostalna izrada

Tablica 13. Interna stopa rentabilnosti i neto sadašnja vrijednost projekta

INTERNA STOPA RENTABILNOSTI (ISR)	101.67%
NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST	217,084.58 kn

5. ZAKLJUČAK

Prioritetna područja glede konkurentnosti unutar Europske unije obuhvaćaju jačanje tržišnog potencijala, ulaganja u istraživanje, inovacije, obrazovanje, razvoj poduzetništva i tehnologije te unapređenje socijalne kohezije. Treba napomenuti da Europska unija nastoji predvidjeti strukturne promjene, a intencija je stvoriti takvu klimu kojom će se promicati inovacije u zadovoljavanju svih izazova. U ciljeve poduzetničke politike Europske unije ubrajaju se poticanje osnutka novih poduzeća, potom poticanje razvojnih i inovacijskih sposobnosti poduzeća, te osiguranje poslovnih subjektima mogućnost pristupa na tržištima članicama Europske unije, ali i na drugim tržištima.

U radu je izdvojeno dvanaest velikih povijesnih koraka u Europskoj uniji kao što su 1993. godina i Ugovor iz Maastrichta, potom puštanje eura kao valute u promet 1993. godine itd. Tri su stopa Europske unije nakon Maastrichta, i to Europska zajednica, zatim vanjska i sigurnosna politika (CFSP) koju zajednički definiraju države članice Unije te suradnja u području pravosudnih i policijskih pitanja (CJHA).

U radu su navedene najvažnije specifičnosti, te uloga i značaj pojedinih institucija Europske unije, a kao glavne odnosno nadnacionalne institucije Europske unije, izdvajaju se Europsko vijeće, Vijeće (ministara) Europske unije, Europska komisija, Europski parlament, Sud Europske unije, Europski revizorski sud i Europska središnja banka. Nadalje, (druga) tijela Europske unije imaju različite funkcije, pa se u radu tako spominje savjetodavna funkcija, financijska funkcija i nadzorna funkcija.

Osim toga, na području Europske unije djeluju i određene političke skupine, kao što su Europska pučka stranka, Europski demokrati, Stranka demokrata, Alijansa liberala, Zeleni i Slobodni europski savez i dr. U radu su obuhvaćeni i neki fondovi Europske unije, pa se tako spominje uloga i značaj, te ciljevi i prioriteti ulaganja Europskog socijalnog fonda, potom Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. Poseban se naglasak stavlja na perspektive ruralnog razvoja u okviru europskih fondova, te se tako ovdje izdvaja Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, čija se tematska koncentracija temelji na konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva, kao i zaštite okoliša i upravljanja zemljištem, te na kvalitetu života i raznolikosti ruralnog gospodarstva.

U radu se prikazan Case study kao interpretacija Poslovnog plana „Razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede na OPG-u BM“, u okviru kojeg su se prikazale najvažnije odrednice i pokazatelji tog projekta, čiji je cilj modernizacija procesa rada i poslovanja (uz kupnju nove mehanizacije i opreme, čime se smanjuje utrošak energije).

LITERATURA

Bartoluci, M. et al.: Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj, Acta Economica Et Turistica, Vol. 4 No. 1, 2018.

Biblioteka.hr, <http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408>

Đurđević, Z.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 28, No. 2, 2004.

ESF Učinkoviti ljudski potencijali, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>

Europa u 12 lekcija, Europska komisija, 2017., http://publications.europa.eu/resource/cellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1

Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_hr

Europska komisija, Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr

Europski fond za regionalni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

EU fondovi za sve, <http://www.ogi.hr/eufondovi/up/uploads/brosura/EU%20fondovi%20za%20sve.pdf>

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-poljoprivredni-fond-za-ruralni-razvoj/#>

Europski socijalni fond, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>

Europski socijalni fond: ulaganje u ljude - Što je ESF i njegove aktivnosti?, 2013.

Europsko vijeće – Vijeće Europske unije, <http://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-annual-budget/>

Ex post evaluacija IPARD programa Republike Hrvatske 2007.-2013., 2017.,
<https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/EX-POST-EVALUACIJA-IPARD-PROGRAMA-RH-2007-2013..pdf>

Flash Eurobarometer 134 "Entrepreneurship", EOS Gallup Europe, 2002, Dostupno na:
http://www.bibb.de/dokumente/pdf/foko6_neues-aus-europa_07_eurobarometer.pdf

Geić, S.: Menadžment selektivnih oblika turizma, Split: Sveučilište u Splitu, 2011.

Informativni članci o Europskoj uniji, <http://www.europarl.europa.eu>

Jovančević, R. Izazovi Kohezijske politike Europske unije, 2014-2020.,
<http://web.efzg.hr/RePEc/chapters/chapter12-05.pdf>

Kandžija, V.; Cvečić, I.: Makrosustav Europske unije, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2008.

Kesner-Škreb, M.: Lisabonska strategija, Financijska teorija i praksa, Vol. 31., No. 4., 2007.

Kohezijski fond, http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/Kohezijski%20fond_0.pdf

Kohezijski fond - European Parliament,
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.1.3.html

Koprić, I., Musa, A., Lalić Novak, G.: Europski upravni prostor, Institut za javnu upravu, 2012.

Kramarić, Ž., Rajković, V.: Turizam kroz fondove Europske unije u razdoblju 2014.-2020.,
http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/150316_Turizam_EUf.pdf

Kutnjak, G.: Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva, Poslovna izvrsnost, Vol. 4, No. 2, 2010.

Mintas Hodak, Lj.: Europska unija, MATE d.o.o., Zagreb, 2010.

Ott, K. et all.: Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji – izazovi ekonomske i pravne prilagodbe, Institut za javne financije, Zagreb, 2003.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=RO>

Program ruralnog razvoja, <https://ruralnirazvoj.hr/hr-zakonodavstvo/>

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., Ministarstvo poljoprivrede, 2015., https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/MPS_program-ruralnog-razvoja-RH_200x275_v6-LQ.pdf

Revija ruralnog razvoja Republike Hrvatske, broj 17, 2013., https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/PublicationENRDperiodical-17_hr.pdf

Rudolf, D., Vrdoljak, I.: Europska unija i Republika Hrvatska, ADRIAS, svezak 12, 2005.

Samardžija, V.: Hrvatska i Europska unija: koristi i troškovi integriranja, Institut za međunarodne odnose, Zagreb, 2000.

Službeni list Europske unije, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021B0417&from=EN>

Šimović, H.: Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa, Vol. 29, No. 3, 2005.

Tufekčić, M., Tufekčić, Ž.: EU politike i fondovi : 2014 - 2020., Zagreb, 2013., Plavi partner

Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020, 2014., https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_hr.pdf

Vodič kroz fondove Europske unije - Pristup najvećem europskom donatoru, 11. izdanje, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva Zagreb, 2005. http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/vodic_kroz_fondove_eu.pdf

Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html

Zelena knjiga – Poduzetništvo u Europi, 2003, Bruxelles, Europska komisija,
Dostupno na: <http://hgk.biznet.hr/hgk/fi/leovi/493.doc>

POPIS ILUSTRACIJA

Slike:

Slika 1. Ciljevi poduzetničke politike Europske unije	3
Slika 2. Ciljevi Europske unije	5
Slika 3. Stupovi Europske unije nakon Maastrichta	7
Slika 4. Glavne/nadnacionalne institucije Europske unije.....	8
Slika 5. Različite funkcije drugih tijela Europske unije.....	9
Slika 6. Tijela kontrolnih i nadzornih ovlasti.....	10
Slika 7. Odrednice zakonodavne vlasti Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije	11
Slika 8. Političke skupine	12
Slika 9. Podjela prihoda u proračunu Europske unije	17
Slika 10. Sedam skupina rashoda proračuna Europske unije.....	19
Slika 11. Pregled programa EU 2014. – 2020. za sektor turizma.....	22
Slika 12. Dva operativna programa provedbe kohezijske politike	26
Slika 13. Prioritetne osi Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali	27
Slika 14. Dva glavna cilja Europskog fonda za regionalni razvoj.....	30
Slika 15. Korisnici sredstava unutar Europskog fonda za regionalni razvoj	31
Slika 16. Intervencije koje je moguće financirati iz kohezijskog fonda.....	35
Slika 17. Obuhvat djelatnosti poljoprivrede, pomoćnih djelatnosti u poljoprivredi i dopunskih djelatnosti na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu	37
Slika 18. Fondovi u okviru sredstava Zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje od 2014. do 2020. godine.....	40
Slika 19. Zakonodavni okvir ruralnog razvoja u Republici Hrvatskoj.....	41
Slika 20. Tematska koncentracija Europskog fonda za ruralni razvoj.....	42
Slika 21. IPARD mjere za ruralni turizam u programskom razdoblju 2007.-2013. godine.....	43

Tablice:

Tablica 1. Dvanaest velikih povijesnih koraka	6
Tablica 2. Predsjedništva Vijeća ministara	13
Tablica 3. Broj zastupnika u Europskom parlamentu prema državi	14
Tablica 4. Gornje granice za odobrena sredstva za preuzimanje obveza i za odobrena sredstva za plaćanje u okviru VFO-a (u milijunima EUR, zaokruženi iznosi u tekućim cijenama).....	20
Tablica 5. Ciljevi i prioriteti ulaganja Europskog socijalnog fonda.....	24

Tablica 6. Planirana raspodjela sredstava Kohezijskog fonda za razdoblje 2014.-2020. godine po državi članici	36
Tablica 7. Okvirna podjela sredstava po mjerama u okviru Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.	44
Tablica 8. Plan projektnih aktivnosti i troškova	48
Tablica 9. Ciljevi koji se ostvaruju temeljem projektnih aktivnosti	50
Tablica 10. Struktura ulaganja	51
Tablica 11. Financijska održivost projekta	52
Tablica 12. Projekcija ekonomskog tijeka	55
Tablica 13. Interna stopa rentabilnosti i neto sadašnja vrijednost projekta	55

Grafikoni:

Grafikon 1. Dodjela sredstava u okviru proračuna 2021.-2027. u milijardama EUR) 21	
Grafikon 2. Grafički prikaz odobrenih sredstava za preuzimanje obveza u 2021. godini	21
Grafikon 3. Struktura Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali.....	28
Grafikon 4. Financiranje kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020. godine.....	34
Grafikon 5. Grafički prikaz troškova projektnih aktivnosti	49
Grafikon 6. Grafički prikaz financijskog tijeka po godinama	53
Grafikon 7. Trend kretanja financijskog tijeka po godinama	54